

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgave i organisasjon og ledelse

MR691, Masteroppgåve Organisasjon og leiing

Predefinert informasjon

Startdato:	27-05-2021 00:00	Termin:	2021 VÅR1
Slutt dato:	11-06-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MR691 1 MA 2021 VÅR1		
Intern sensor:	Astrid Øydivin		

Deltaker

Navn:	Hege Biskopshaun
Kandidatnr.:	236
HVL-id:	953243@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	27400
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja

Inneholder besvarelsen Nei
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: Enmannsgruppe
Gruppenummer: 19
Andre medlemmer i gruppen: Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Barns oppvekst – et delt ansvar mellom barnehagen og foreldre

Children upbringing– shared responsibility between the kidergarden and parents

Masterstudium i organisasjon og leiing, helse- og velferdsleiing og
utdanningsleiing.

Fakultet for økonomi og samfunnsvitskap.

Institutt for samfunnsvitskap

Hege Biskopshavn

Bergen 11.juni 2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Tittel og sammendrag

«Barns oppvekst – et delt ansvar mellom barnehagen og foreldre»

Barnehager har en høy andel foreldre som er fornøyd med barnehagen og mener det er et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Hva legger vi i dette samarbeidet og hvordan medvirker vi i dette felles ansvaret som er delt mellom barnehagen og foreldre.

I dagens samfunn er de fleste barn i barnehagen, og hvordan opplever foreldre på sin rolle med delt ansvar for sitt oppdragermandat.

Hvordan legger barnehagen til rette for at foreldre får medvirke på det individuelle og det kollektive arbeidet i barnehagen? Hvordan opplever foreldrene at de får medvirke i de ulike forumene eller møtepunktene?

Jeg har intervjuet foreldre og styrer i 2 ulike barnehage for å se hvordan styrer ser på sin rolle i å tilrettelegge for medvirkning og samarbeid. Jeg har intervjuet foreldre for å se deres opplevelse av et samarbeid og hvordan de opplever å medvirke i barnehagens arbeid.

Det jeg fant ut var at foreldre er fornøyde med barnehagens arbeid og ønsker ikke medvirke på barnehagens tilbud. Det foreldrene er opptatt av i samarbeidet er informasjon om barna trives og god og lettfattelig informasjon og dokumentasjon om barnehagens arbeid.

Hvordan kan vi skape et mer kollektivt ansvar for å at barnehagen blir et godt tilbud til barns oppvekst? Barnehagen har et ansvar for å tilrettelegge for et godt samarbeid. Hvordan løser de denne oppgaven og hvordan ivaretar vi foreldrenes foreldrerett og muligheten til å medvirke.

Min oppgave viser at det kreves et lederskap og en leder som aktivt jobber for å aktivisere foreldrene til medvirkning, for å få et kollektivt ansvar for barns leke og læringsmiljø.

Title and Summary

«Children's upbringing – a shared responsibility between the kindergarten and parents»

A large share of parents with kids in a kindergarten are happy with the kindergarten and considers the relationship and cooperation between the kindergarten and their home as excellent. What do we contribute to this cooperation and how do we participate in this joint responsibility that is shared between the kindergarten and parents?

Today most children attend kindergarten. How does the parents experience their role in the shared responsibility of the upbringing?

How does the kindergarten facilitate for the parents to contribute to both the individual and the collective work in the kindergarten? How does the parents experience their own influence in the different forums and on the meeting point?

I have conducted interviews with parents and the board in two different kindergartens to see how the board in kindergartens regard their role in facilitating participation and cooperation and to see how the parents regard their cooperation and how they experience participating in the kindergartens work.

What I found is that parents are satisfied with the kindergartens work and does not want to influence the kindergartens offers. What the parents do care about is information on their children's wellbeing and good, easy-to-read information and documentation on the kindergartens work.

How can we create a more collective responsibility make the kindergartens offers good for a child's upbringing? The kindergarten has a responsibility to facilitate a good cooperation. How do the kindergartens solve this task and how do they keep the parents' rights of parenting and their possibility to influence?

My assignment shows that it demands a leadership and a leader who actively works to involve the parents to participation to achieve a collective responsibility for the children's play and learning environment.

FORORD

Jeg vil først takke og styre som stilte opp til intervju slik at jeg fikk bruke deres erfaringer og kunnskap om samarbeid. Dere som stilte rom til disposisjon slik at jeg kunne gjennomføre intervju med foreldrene i barnehagen. Takk til foreldre som satt av tid til mitt intervju og samtale om samarbeid i barnehagen. Jeg kunne ikke klart dette uten deres bidrag til oppgaven.

En stor takk til veileder fra Høgskolen i Bergen, Kjersti Sandnes Haukedal som har hjulpet å holde motet opp og ledet meg videre. Takk for at du stilt opp til alle døgnetts tider fulgte med hele veien. Veldig takknemlig for den støtten og optimismen du viser.

Denne oppgaven har utfordret meg flere ganger. Jeg har vært langt nede i læringskurven og jobbet meg videre til å føle mestring til tider.

Takk til Espen som har vært tålmodig og god i alle årene når jeg har studert og jobbet med oppgaver. Takk til Ragnhild, Håvard og Erlend som er de beste i verden.

Ellers vil jeg takke familie og venner som har oppmuntret og heiet på meg hele veien. Veldig takknemlig for å være ferdig og få tilbake mer fritid.

Bergen 10. juni 2021

Hege Biskopshavn

Innhold

1.0 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for studien.....	9
1.2 Formål.....	10
2.0 Problemstilling og studiens hensikt.....	12
3.0 Bakgrunn	12
3.1 Brukerundersøkelser	13
3.2 Lover og regler.....	14
3.3 Barnehagens opprinnelse.....	15
3.4 Oppdragermandat.....	17
3.5 Samfunnets rolle	17
4.0 De ulike rollene i et samarbeid.....	18
4.1 Barnehagens rolle i samarbeidet.....	18
4.2 Styrers rolle	20
4.3 Barnehagelæreres rolle og profesjon.....	20
4.4 Foreldrerollen oppdragermandatet	21
5.0 Tidligere forskning.....	22
5.1 Samarbeid barnehage og hjem	23
5.2 Foreldre ønsker mer veiledning	23
6.0 Teorigrunnlag	25
6.2 New public management	27
6.5 Medvirkning på systemnivå.....	33
Hvem er brukeren	33
6.6 Betingelser for medvirkning	34
7.0 Metode og forskningsdesign	36
7.1 Kvalitativ og kvantitativ	36
7.2 Deduktiv	37
7.3 Hermeneutikk.....	37
7.4 Forskningsdesign	38
7.5 Utvelgelse av barnehager	39
7.6 Intervju	40
7.7 Analyse av informasjon	41
Transkribere intervju til tekst.....	41
Koding.....	42
7.8 Identifiserer mønster og tolkninger	43
7.9 Temasentrert analytisk tilnærming.....	43

7.9 Etisk dilemmaer	44
8.0 Presentasjon av data	44
8.1 Foreldrenes perspektiver	44
8.1.1 Hvordan opplever foreldrene egen rolle i et samarbeid?	44
8.1.2 Foreldres forventninger til barnehagen	45
8.1.3 Foreldre ønsker informasjon om sine barn	46
8.1.4 Hvordan engasjerer foreldrene seg i barnehagen.....	47
8.1.5 Foreldrenes syn på egen kompetanse i et samarbeid.....	48
8.1.6 Det kan være vanskelig å medvirke i barnehagens pedagogiske arbeid og innhold.	48
8.1.7 Foreldrenes opplevelse av kollektiv medvirkning	50
8.2 De ulike samarbeidsfora.....	52
8.2.1 Foreldresamtalen har fokus på det Individuelle samarbeide og medvirkning på eget barn	52
8.2.2 Foreldrenes erfaringer av kollektivt samarbeidet og medvirkning i barnehagen	53
8.2.3 Styrers erfaringer av kollektivt samarbeidet og medvirkning i barnehagen.....	53
8.2.4 Styrers samarbeid med foreldrenes arbeidsutvalg	54
8.3 Styrers perspektiv.....	55
8.3.1 Hvordan arbeider styrer for at foreldre skal få medvirke	55
8.3.2 Styrers forventinger og syn på foreldre i et samarbeid og medvirkning.....	55
8.3.3 Styrers forventning til egen rolle i et samarbeid.....	57
8.3 Oppsummering av funn.....	58
9.0 Drøfting.....	59
9.1 Foreldre er fornøyd med barnehagens tilbud og dette påvirker samarbeidet.....	59
9.2 Informasjon og innsyn i barnehagens arbeid gir større mulighet for å medvirke	61
9.3 Styrers og foreldre forventinger til sin rolle i det kollektive samarbeidet	62
9.4 Hvordan tilrettelegger styrer for medvirkning for det individuelle samarbeidet.	64
9.5 Hvordan tilrettelegger styrer for medvirkning i det kollektive samarbeidet med foreldrenes arbeidsutvalg og foreldrerrådet.	66
9.5.1 Foreldrenes arbeidsutvalg.....	67
9.5.2 Foreldremøtet og foreldrerrådet.....	70
9.6 Foreldrenes opplevelse av kollektive samarbeid og medvirkning sett i sammenheng med foreldrerett og samfunnsmandatet	71
9.7 Styrers har det store ansvaret for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehage og hjem...	73
9.8 Foreldrenes forventning til egen rolle i et delt foreldremandat.....	75
9.9 Hvilken forståelse har foreldre av egen rolle og barnehagestyrer av medvirkning i samarbeid mellom hjem og barnehage, og hvordan kan dette samarbeide skape et mer kollektivt ansvar for barns oppvekst?	76
10.0 Hvor begynner og hvor ender samarbeidet?	78

1.0 Innledning

I dagens samfunn kan en nesten si at barna er blitt et felles ansvar mellom barnehagen og foreldre. Barndommen er blitt mer og mer institusjonaliser. Staten og offentlige institusjoner har fått en større innflytelse på barns oppdragelse og utvikling.

Familien og foreldreretten er sterk forankret i menneskerettighetene. Foreldre har hovedansvaret som omsorgsgivere og staten har som oppgave å støtte foreldrene i dette arbeidet. Foreldrene har ansvar, rettigheter og forpliktelser ovenfor sine barna. Det er de som skal ta valg på hva som kan påvirke deres utvikling og erfaringer de får gjennom barndommen. De offentlige institusjonene og barnehagen er blitt delegert en del av denne oppgave og skal støtte familien i dette omsorgsarbeidet. Sammen skal de ivareta barnas behov for omsorg, lek og fremme læring og danning (Rammeplan 2017). Barnehagen og skole er en stor del av barndommen i dagens samfunn, og foreldre som har barn i barnehagen har valgt å dele ansvaret for barna med en offentlig institusjon. Staten har ikke overtatt dette ansvaret, men skal legge til rette for et godt samarbeid.

Det er et stort fokus på medvirkning og samarbeid mellom barnehagen og hjemmet i dag. Vi er opptatt av å skape gode barnehager som skal ta vare på barndommen og være en del av utdanningsløpet. Barnehageloven § 1. Barnehagens formål sier: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling». Det betyr at barnehagen ikke alene kan gjøre dette, men skal sammen finne gode metoder for å skape en best mulig barndom og oppvekst som gir muligheter for lek, læring og utvikling. Hvordan kan barnehagen best mulig legge til rette for å skape et samarbeid mellom barnehagen og hjemmet? Hva må til for at et slikt samarbeid skal fungere?

Barnehagen har en lang tradisjon og en egen kultur. Den har opparbeidet seg stor tillit som institusjon og fått en sterk posisjon i dagens samfunn med et utdannet personale og sin ekspertise. Vi har inntrykk at den har en positiv innvirkning på barnas oppvekst. Foreldre har stor valgmuligheter i dag til å velge barnehage, da det er full barnehagedekning. Dette setter mer krav til barnehagen til å vise kvaliteten arbeid og innhold.

Politikere og samfunnet er veldig interessert i barnehagen og opptatt av at barnehagen skal ha god kvalitet for å sikre alle barn lik rett og mulighet til utvikling og utdanning. De er opptatt av brukers meninger om tjenester og måler kvalitet ut i fra hvor fornøyd foreldre med sin barnehage. Foreldre vet å sette krav til hva de ønsker av barnehagen og har krav til egen rolle som foreldre. Hvordan ser opplever de rollen som borger og medansvarlig for å skape et godt barnehagetilbud. Dette setter et viktig fokus på samarbeidet og hvordan barnehagen legger til rette for å lytte til foreldrene og la dem få medvirke på hele tjenesten.

1.1 Bakgrunn for studien

«Barnehagen skal samarbeide i forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Rammeplan 2017).

Dette ligger til grunn i Barnehageloven § 1. om barnehagens formål. Det er barnehagens og foreldrenes felles ansvar og barnet skal være målet for dette samarbeidet.

Et samarbeidet skal foregå på individnivå og gruppenivå, der gruppenivå er gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Dette samarbeidet har retningslinjer for hva som skal tas opp og hvordan det skal gjennomføres gjennom Barnehageloven §4. Samarbeidet på individnivå er jevnlig utveksling av observasjoner og vurderinger knyttet til hvert enkelt barn mellom barnehage og foreldre som barnehagen skal legge til rette for. Det er ingen retningslinjer for hvordan samarbeidet skal gjennomføres og barnehagene må finne sine metoder for hvordan de legger opp til samarbeid mellom barnehage og hjem. Det rammeplanen sier om foreldresamarbeid er at den skal ha barnets beste som mål, og at barnehagen skal tilrettelegge for foreldresamarbeidet og god dialog (Rammeplanen 2017).

Men jeg vil tro at barnehager utfører samarbeid individuelt og gruppenivå ulikt. Jeg vil tro metodene de velger vil ha konsekvenser for hvordan samarbeidet oppleves. Det er stor sannsynlighet for at det er ulik kompetanse om samarbeid og hvordan hver enkelt styrer og barnehagelærer utfører dette arbeidet og hvordan foreldre medvirker i dette samarbeidet. Er alle i barnehagen bevisst hvorfor de har de møtepunktene de har, og hvordan de fungerer som kontaktpunkter for et samarbeid? Hvordan opplever foreldre samarbeidet og de ulike møtepunktene.

Barnehagen skal ta hensyn til foreldres synspunkter og sikre at de får medvirke til barnets hverdag og tilrettelegge for sitt barn i barnehagen. Samtidig må foreldre og personalet forholde seg til barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag (Rammeplan 2017).

Spørreundersøkelser viser ofte at foreldre er fornøyd med barnehagen og viser til et godt samarbeid og god kommunikasjon mellom foreldre og barnehage. St.meld. 19 viser at barnehager skåret ofte høyt på trivsel og kvalitet (Kunnskapsdepartementet, 2015-2016). Det viser seg at samarbeid mellom barnehage og foreldre har stor betydning for barnets opplevelse av barnehagen.

Brukerundersøkelser og meningsmålinger blir mye brukt for å få informasjon om brukers meninger om offentlige institusjoner. Barnehager og skoler i Bergen kommune benytter seg av brukerundersøkelse hvert år for å finne ut hva foresatte mener om sitt barns tilbud i barnehage og skole. Undersøkelsene viser at foreldre generelt er fornøyd med barnehagene SFO og skolene i Bergen.

I denne undersøkelsene bruker foreldrene hele skalaen, som går fra veldig fornøyd til ikke fornøyd. Undersøkelsen viser at mange foreldre er fornøyde med samarbeidet mellom barnehage og hjem, men det er et lite del av foreldre som er misfornøyde. Det viser at det er forskjeller fra barnehage til barnehage, og det er også forskjeller i den enkelte barnehagen (Bergen kommune, 2020). Det skaper litt undring for hvorfor noen foreldre er kjempefornøyde, mens andre er misfornøyd med samarbeidet mellom barnehage og hjem.

Foreldre og familie er ikke en homogen gruppe og personalet i barnehagen har også ulike erfaringer og kunnskaper. Våre erfaringer og meninger påvirker hvem vi er og hvordan vi samarbeider. Kunnskap om samarbeid og hvordan vi legger til rette for å skape et godt samarbeid og er med på å påvirke samarbeidet. Jeg ser på et samarbeid som en relasjon som skal bygges og som skal fungerer for begge parter. Der begge parter er likestilte og har respekt for hverandre (Thoresen, 2017). Gjennom kommunikasjon og dialog skal en utveksle meninger og finne løsninger på eventuelle oppgaver. Et samarbeid vil endre seg ut fra hvem en samarbeider med og hva en skal samarbeid om.

I spørsmålet om foreldrerådet og samarbeidsutvalget fungerer godt, svarer foreldre stort sett at de er fornøyd. Det som kan virke bekymrende er at det er i gjennomsnitt er 24% av foreldrene i de kommunale barnehagene som svarer «vet ikke» på dette spørsmålet. Hva er det som gjør at foreldre synes det er vanskelig å svare spørsmålet om hvordan foreldrerådet og samarbeidsutvalget fungerer? (Bergen kommune, 2020).

1.2 Formål

Jeg vil undersøke hvordan foreldrene opplever samarbeid mellom barnehage og hjem. Hvordan ser de på sin rolle og sitt oppdragermandat i samarbeid med barnehagen. Jeg ønsker å finne ut hvordan de opplever medvirkning og hvilket ønske de har for å medvirke. Jeg vil se på de sosiale handlingene i møtet mellom partene, og prøve å utforske hvordan dette påvirker syn på egen rolle. Jeg skal prøve å forklare dette opp mot teori om samarbeid

og medvirkning og se om barnehagens tilrettelegging og arbeid dette kan ha betydning for hvordan foreldre ser på sin rolle som samarbeidspartner og forelder. Hvordan kan de ulike møtepunktene i barnehagen blir tilrettelagt og hvordan de kan være med påvirke foreldrenes medvirkning. Jeg vil også se på styrers og barnehagens rolle i dette samarbeidet. Får foreldrene mulighet til å være med i ulike prosesser i arbeidet med barnehagens innhold og det pedagogiske arbeidet, og blir deres gitt betydning for de beslutningene som tas? Hvilken kunnskaper bør barnehagen og barnehagelærer ha for å vise at de lytter til foreldres meninger og ser på dem som en ressurs?

Jeg har inntrykk av at barnehagen og av personalet i barnehagen mener de flink til å skape en gode relasjoner og at de legger til rette for møtepunkter mellom barnehagen og hjemmet. Da vil jeg se hvordan de ulike møtepunktene kan danne et godt grunnlag for samarbeid og medvirkning og hvordan opplever foreldrene møtepunktene som tilrettelegging av et samarbeid? Hvordan ser foreldrene på sin oppgave med et delt ansvar for oppdragermandatet og hvordan ønsker de å medvirke på det kollektive arbeidet? Jeg vil prøve å finne hva barnehagen gjør, og hva kan den gjøre for å tilrettelegge for at foreldrene vil medvirke mer i innhold og utvikling av barnehagen og skaper kollektivt ansvar for tjenesten.

Jeg ønsker å finne ut hvordan barnehagen ser på egen rolle og samfunnsmandat i arbeid for barns beste og hvordan foreldre ser på sin rolle som samarbeidspartner og sin oppdrager rolle for barns beste. Hvordan forstår de sin rolle når de har en plikt til å engasjere seg i barnehagen på gruppenivå og samfunnsnivå. Foreldre har stor interesse for eget barn og hvilke behov han eller hun har. Jeg tror barnehagene har god kompetanse på denne formen for samarbeid. I denne oppgaven ønsker å se mer på hvilket fokus barnehagen har på foreldres samarbeid om barnehagens innhold og utvikling. Mine erfaringer er at foreldre har stor tillit til det arbeidet som gjøres i barnehagen og deres interesse for medvirkning er mest på individnivå. Men jeg tror også at med litt fokus og informasjon om andre tema vil foreldrene ønske å engasjere seg mer i medvirkning og samarbeid på gruppenivå. Det er barnehagens oppgave er å arbeide for å skape engasjement og interesse for barnehagen på gruppenivå. Hvordan kan den klare det?

2.0 Problemstilling og studiens hensikt

Ulik forståelse av brukermedvirkning kan føre til ulike praksis og ulike forståelse av brukermedvirkning. Det er viktig at de som skal samarbeide om brukermedvirkning har lik forståelse for hva dette samarbeidet skal innebære (Jensen A. og Tronsvoll, 2012). Hvordan styrer ser på foreldres rolle i samarbeidet til å medvirke, tror jeg kan påvirke foreldrenes oppfatning av medvirkning og hvordan de ser på sin oppdrager rolle. Jeg vil se hvordan barnehagen legger til rette for et samarbeid og medvirkning i barnehagen. Videre vil jeg se om dette kan påvirker foreldrenes forståelse for sin rolle i et samarbeid. Jeg ønsker å finne ut hvordan foreldremandatet og barnehagemandatet oppfatter sine roller i dette samarbeidet.

Er det en felles forståelse av samarbeidet og medvirkning? Jeg tror barnehagen har en sterk posisjon i forhold til foreldrene og den må være mer på tilbud siden dersom vi skal gi foreldrene ønske og muligheter for å ville medvirke. Det er barnehagen som har ansvar for at det skal være et godt samarbeid mellom barnehage og hjem (Rammeplan 2017).

Min problemstillingen som jeg skal jobbe ut fra er: Hvilke forståelse har foreldre og styrer av medvirkning og hvordan kan dette samarbeidet skape et kollektivt ansvar for barns oppvekst?

1. Hvordan opplever foreldre at styrer og barnehagen ivaretar deres medvirkning slik rammeplanen sier?
2. Hvordan gir styrer foreldre mulighet til å medvirke og hvordan påvirker dette foreldrenes rolle i et samarbeid?

3.0 Bakgrunn

«Barnehagen skal samarbeide i forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Rammeplan 2017).

Dette ligger til grunn i Barnehageloven § 1. om barnehagens formål. Det er barnehagens og foreldrenes felles ansvar og barnet skal være målet for dette samarbeidet.

3.1 Brukerundersøkelser

Spørreundersøkelser viser ofte at foreldre er fornøyd med barnehagen når det er et godt samarbeid og god kommunikasjon mellom foreldre og barnehage, og barnehagene skåret ofte høyt på trivsel og kvalitet. Det er forsket på og et godt samarbeid mellom barnehage og foreldre har stor betydning for barnets opplevelse av institusjonen (Nordahl, 2000).

Brukerundersøkelser og meningsmålinger blir mye brukt for å få informasjon om brukers meninger om offentlige institusjoner. Barnehager og skoler i Bergen kommune benytter seg av brukerundersøkelse hvert år for å finne ut hva foresatte mener om sitt barns tilbud i barnehage og skole. Undersøkelsene viser at foreldre generelt er fornøyd med barnehagene SFO og skolene i Bergen (Bergen kommune, 2020).

I denne undersøkelsen bruker foreldrene hele skalaen, som går fra veldig fornøyd til ikke fornøyd. Undersøkelsen viser at mange foreldre er fornøyde med samarbeidet mellom barnehage og hjem, men det er liten del av foreldre som er misfornøyde. Det viser at det er forskjeller fra barnehage til barnehage, og det er også forskjeller i den enkelte barnehagen (Bergen kommune, 2020). Det skaper litt undring for hvorfor noen foreldre er kjempefornøyde, mens andre er misfornøyd med samarbeidet mellom barnehage og hjem.

Det vi vet er at foreldre og familie er ikke en homogen gruppe og personalet i barnehagen har også ulike erfaringer og kunnskaper. Erfaringer og meninger og hvem vi er med på å påvirke samarbeidet. Det krever kunnskaper om samarbeid og hvordan legge rette for å skape et godt samarbeid og denne kunnskapen skal barnehagelærer ha gjennom sin utdanning som barnehagelærer (Moe, 2020). Et samarbeid er en relasjon som skal bygges og som skal fungerer for begge parter. Der begge parter er likestilte og har respekt for hverandre. Gjennom kommunikasjon og dialog vil en utveksle meninger og finne løsninger på eventuelle oppgaver. Tema vi samarbeider om og at vi er ulike vil påvirke samarbeidet og viser at det krever noe av begge parter som skal samarbeide (Grythe J. o., 2002).

I spørsmålet om foreldrerådet og samarbeidsutvalget fungerer godt, svarer foreldre stort sett at de er fornøyd. Det som kan virke bekymrende er at det er i gjennomsnitt er 24% av foreldrene i de kommunale barnehagene som svarer «vet ikke» på dette spørsmålet. Hva er

det som gjør at foreldre synes det er vanskelig å svare på spørsmålet om hvordan foreldrerådet og samarbeidsutvalget fungerer?

3.2 Lover og regler

Norges første barnehagelov fra 1975 hadde 2 viktige siktemål.

1. Å sikre barna gode utvikling- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnets hjem.
2. Stimulere til økt utbygging av barnehager.

Stortingsmelding 41 forteller om barnehagens historie og viser at det pålegg om at årsplanen skulle inneholde mer informasjon om aktiviteter og det pedagogisk arbeidet fra 1981.

Tidligere hadde årsplan bestått av informasjon som, antall barn og det fysiske miljøet (Kunnskapsdepartementet, 2008-2009)

Barnehageloven ble videre endret i 1995 for å tydeliggjøre barnehagens oppgaver for foreldre og samfunnet, og barnehagen fikk et styringsverktøy: Rammeplanen. Rammeplanen skulle være med å sikre et likeverdig barnehagetilbud av god kvalitet. Foreldrenes medvirkning ble drøftet og det ble vedtatt at samarbeidsutvalget skulle være med å sette årsplanen. Rammeplanen ga også barnehagen et samfunnsmandat og de overordnede rammer ble satt av myndigheten og ikke av den enkelte barnehage.

Myndigheten og politikerne får et større fokus på barnehagen og gjennom årene blir det utarbeidet ulike rapporter og Stortingsmeldinger for de neste årene.

Kunnskapsdepartementet overtar ansvaret for barnehagen i 2005 samme året blir en ny Barnehagelov blir vedtatt. (Kunnskapsdepartementet, 2008-2009).

Lovbestemt rett til barnehageplass i 2009, der barn som fyller 1 år har rett på tilbud om barnehageplass. (Kunnskapsdepartementet, 2021)

Ny Rammeplan kom i 2017 og denne forplikter barnehagen til å arbeide systematisk med det pedagogiske arbeidet. Videre kom bemanningsnormen og pedagognormen i 2018 som skal sikre at bemanningen slik at barnehagen kan til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet (Kunnskapsdepartementet, 2021)

Myndigheten og styringsviljen ble mer tydelig og ansvaret for barnehagen går fra familiedepartementet over til kunnskapsdepartementet og fokus på barnehagens kvalitet og innhold blir viktig og knytter et begrep om «livslang læring», til barnehagen og skolen. Barnehagen skal bli sett på som del av et langt utdanningsløp (Thoresen, 2017). Departementet er ansvarlig for det overordnede arbeidet med innhold, kvalitet og faglig utvikling i det politiske feltet (Børhaug K. o., 2017). Barnehagesektoren ha en målsetting om at alle barn skal få en godt omsorgsmiljø og en utdanning for å mestre det som kommer senere i livet.

Barnehagen har en plikt til å samarbeide med foreldene for å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Rammeplan 2017). Dette ligger til grunn i Barnehageloven § 1. om barnehagens formål, «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2021).

Det er barnehagen som har ansvar for å tilrettelegge for et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Dette betyr at det er barnehagen som må sørge for at det er et jevnbyrdig og godt samarbeid. Barnehagen må informere om det som skjer i barnehagen og skape en jevnlig dialog. Foreldrene har hovedansvaret for barnet og barnets oppdragelse (Thoresen, 2017).

3.3 Barnehagens opprinnelse

Barnehagen har røtter fra barneasyl som ble opprettet sosial institusjon i første halvdel av 1800 tallet og hadde mål om å verne og gi omsorg til de svakeste (Blom 2004). Det første barneasylet som ble etablert i Norge var i Trondheim i 1837 og ble etablert av «Det norske asylselskap». Det var en heldagsinstitusjon som skulle ha et mål og et innhold. Barneasylet skulle gi barn tilsyn, omsorg og oppdragelse (Blom, 2004).

Oslo fikk sin første kommunale barnehage i 1920. Det var et skille mellom barnehager og daghjem. Barnehagen var åpen i 4 timer om dagen, mens daghjem var åpen i 8-9 timer om dagen. (Daginstitutioner er: barnehager, daghjem og fritidshjem) Institusjonenes ansvar var å gi tilsyn, omsorg og gi muligheter for lek og sysselsetting. Institusjonene skulle i samarbeid

med foresatte fremme barnas utvikling. I 1955 fikk Departementet for Familie og forbrukersaker ansvar for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2008-2009).

Barne asyl og barnehagene startet med å gi dem som trengte ekstra hjelp til tilsyn, omsorg og utvikling til barna. Gjennom årene har samfunnet endret seg og behovet for arbeidskraft har ført til at begge foreldre er i arbeid utenfor hjemmet og flere har behov for hjelp til tilsyn, omsorg og utvikling for sine barn. Staten har tatt sitt ansvar og engasjert seg i barnehagens utvikling, innhold og samfunnsansvar. Barnehagens historie viser at barnehagens mål alltid har vært til barnets beste og dette i samarbeid med familien.

Politikere og myndigheten har vist økt interesse for barnehagesektoren de siste 10-15 årene. Det ble i 2006 full barnehagedekning og de yngste barna fikk mer oppholdstid i barnehagen nå enn tidligere (Børhaug & Moen , 2014). Barnehagen er et omsorgs- og pedagogisk tilbud som alle som ønsker det har muligheten til å benytte seg av. Det er et valgfritt tilbud som foreldrene har mulighet til å velge for sine barn.

Barnehagen og samarbeid i et historisk perspektiv

1. Det manglende samarbeidet (frem til 1960) Det var ikke noe samarbeid med foreldre i denne perioden. Foreldre var regne som brukere uten mulighet for dialog med barnehagen.
2. Samarbeid som orientering til foreldrene (frem til 1970) Foreldre ble orientert om regler som gjaldt og måtte innrette seg etter dem. Leder informerte om det som skjedde i barnehagen og barnehagen etterspurte ikke informasjon av foreldre. Førskolelærer er eksperten og «vet best»
3. Informasjon til utveksling (1970 – 1980) Foreldrene får mer innpass i det som skjer i barnehagen. Samarbeidet handler om å veksle informasjon og helst på barnehagens premisser. Delt informasjon for å få kunnskap for å gi trivsel for barna i barnehagen.
4. Gjensidighet og kommunikasjon (1980 -) Kunnskap om barns sosialisering skjer hjemme og i barnehagen. Det utvikles et samarbeid for å finne løsninger for det enkelte barn.
5. Brukeren i sentrum (1993 -) Foreldre er brukere av barnehagen og har rett på innflytelse. Det er en utvikling av kommunikasjon og barnehage og foreldre er positive til et samarbeid.

(Andersen J. o., 1996).

Det vil si at samarbeid har alltid vært en forutsetning for barnehagen fra det startet som barneasyl og dette har bare kommet mer i fokus de senere årene.

3.4 Oppdragermandat

Barneloven §30 viser til at barnet har krav på omsorg og omtanke fra den som har foreldreansvaret. Foreldreansvaret er todelt og innebærer også en omsorgsplikt og en bestemmelsesrett. Foreldrene har ansvaret for barnet og som forelder har en rettigheter ovenfor samfunnet. Foreldreansvaret og foreldreretten er bygget på artikler fra FNs verdenserklæringer og menneskerettigheter. «Familien er en naturlig og grunnleggende enhet i samfunnet og krav på samfunnets og statens beskyttelse (Artikkel 16. tredje ledd) Foreldre har fortrinnsrett til å bestemme hva slags undervisning deres barn skal få (Artikkel 26, tredje ledd). Foreldrene har et ansvar og en rettighet, og samfunnet skal legge til rette for at familien skal kunne gjennomføre dette ansvaret. (Thoresen 2017, s 126).

FNs barnekonvensjon trådte i kraft i 1991 og ble i 2003 tatt inn i Menneskerettsloven. Som igjen påvirket barnehageloven. Barnehagen som institusjon er et av statens tiltak når det gjelder å ivareta sine forpliktelser ovenfor barnet når det gjelder barnekonvensjonen.

Barnehagekonvensjonen er rettslig bindende, men har ingen individuell klageordning. Det er opprettet et overvåkingsorgan: FNs komite for barns rettigheter. De gir retningslinjer og tolkninger og anvendelse av konvensjonen. Norge har gjort barnekonvensjonen til en del av den nasjonale retten, slik sikrer staten at alle myndigheter, enkeltpersoner og organisasjoner har en direkte forpliktelse til konvensjonens bestemmelser (Thoresen, 2017).

3.5 Samfunnets rolle

Samfunnet har et ansvar for at den oppvoksende slekten tilegner seg kunnskap, holdninger og ferdigheter for å kunne leve et meningsfullt og ansvarlig liv i samfunnet. Samfunnet har dermed et pedagogisk mandat. Samfunnet har et ansvar og en plikt til å legge til rette for at alle skal ha muligheten til å tilegne seg kunnskap, verdier og ferdigheter (Moe, 2020).

Politiske myndigheter skal legge til rette for at foreldre får støtte til å kunne utføre sitt oppdragermandat og støtte at alle barn får mulighet til å utføre denne oppgaven best mulig (Thoresen, 2017).

4.0 De ulike rollene i et samarbeid

4.1 Barnehagens rolle i samarbeidet

Det er barnehagen som skal legge til rette for å tilrettelegge for å få et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Gjennom ulike møtepunkter skal barnehagen informere, inviterer til felleskap, skape dialog og fremme samarbeid og medvirkning til beste for barnet. Barnehager har mange ulike møtepunkter for å fremme dette arbeidet, der et av møtepunktene er lovbestemt.

Møtepunkter mellom barnehagen og hjemmet.

1. Oppstart og tilvenning
2. Individuelle samtaler
3. Daglige Utvekslinger
4. Informasjon og skriv
5. Faste kollektive arrangementer
6. Dugnad og frivillig arbeid i institusjonen
7. Digitale kommunikasjonsstrukturer
8. Foreldreråd og samarbeidsutvalg (Lov om barnehage §4)

(Grythe, 2002).

Grythe og Midtsundstad (2002) trekker fram at et foreldresamarbeidet bør inneholde tema som tilsyn, omsorg, oppdragelse eller danning og læring, praktiske oppgaver og drift og til slutt sosiale sammenkomster og arrangementer. De trekker også fram ulike nivåer i samarbeidet der vi snakker om barnet, gruppen, barnehagen eller oppvekstmiljøet. Tidligere i oppgaven har vi delt dette inn i individnivå eller gruppenivå.

Barnehagen skal ha et verdigrunnlag som ser på barndommen med en egenverdi, der barn får være barn og med et helhetlig syn på barnet barns utvikling der lek, omsorg, læring og

danning skal ses i en sammenheng. Viktige verdier barnehagen skal fremme er, demokrati, tilhørighet og anerkjennelse. Den skal sikre at barn får ta del i og medvirke i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for å gi barna muligheter for utvikling og læring til å bli et tenkende, handlende og selvstendig menneske. Barnets beste skal være grunnlaget for alle aktiviteter, oppgaver og avgjørelser (Rammeplanen 2017).

Barnehagen må ta sin oppgave og sitt samfunnsmandat alvorlig, samtidig må de se på foreldrene som en viktig ressurs for at barnehagen. Foreldre skal ta sin oppgave som barnets oppdrager alvorlig, og aktivt arbeide for å gi barn en god oppdragelse. Sammen skal barnehage og foreldre gi barnet en god barndom med muligheter for lek, læring og utvikling. Barn skal få erfaringer og kompetanse til å møte de utfordringene en møter i samfunnet. Gjennom et samarbeid skal vi gi barna en god barndom og en god start på utdanningsforløpet.

Rammeplanen viser direkte til barnekonvensjonen som er styrende for barns rettigheter.

Lov om barnehage kapitel 2, skal sikre barns og foreldres rett til medvirkning. For å sikre foreldres mulighet til å samarbeide og medvirke er barnehagen pålagt å ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg. Foreldrerådet består av foreldre til barna i barnehagen som skal fremme deres fellesinteresser og skape et godt barnehagemiljø. Samarbeidsutvalget består av foreldre og ansatte i barnehage og skal være et rådgivende, kontaktskapende organ.

Rammeplanen sier hvordan barnehagen skal legges til rette for et godt samarbeid og at det er barnehagen som har ansvar for at det legges til rette for foreldresamarbeidet og en god dialog.

Personalet har erfaring og kunnskap om barn og vet hva som er viktig for barns utvikling. De skal kunne tilby tilsyn og være en omsorgspersoner for barna. De skal også ha ulike ferdigheter som å ha evne til å planlegge, gjennomføre og evaluere det pedagogiske arbeidet i barnehagen. De skal også kunne integrere foreldreperspektivet i deres planer og arbeid. Personalets skal ha gode verdier og holdninger til foreldrene og kunne gi foreldre muligheter for medvirkning. Personalet skal være kjent med barnehagens verdier og sitt samfunnsmandat. Den personlige egenskapen vil være en del av personalet forutsetninger for arbeidet i barnehagen (Grythe, 2002).

4.2 Styrers rolle

Styrer har et overordnet ansvar for at foreldresamarbeidet og dette arbeidet gjøres sammen med barnehagelærer og assistenter. Leder har et ansvar for at møtepunktene fungerer og har mål, og for gi opplæring og veiledning til personalet slik at de kan utføre sine oppgaver i forhold til et samarbeid (Grythe, 2002)

Det er behov for at styrer innehar en viss ekspertise i medvirkning og samarbeid.

Det viser til at styrer har en type kunnskap og vise til ekspertise i dette arbeidet. Ekspertise viser til å ha en type kunnskap og vil være spesielt dyktig og sakkyndig i dette arbeidet. Det å ha en trenger ekstra ferdigheter og kunnskap om emnet. Profesjonelle og eksperter skal kunne forstå og kunne handle og løse enkle oppgaver på en adekvat måte (Smedby, 2011).

Styrer har ansvar for at å ivareta samarbeidet mellom hjem og barnehage gjennom samarbeidsutvalget. Styrer skal fremme saker om barnehagen for utvalget. Gjennom møtene skal styrer inkluderer foreldrene i utviklingsarbeid og gi foreldrene medvirkning i barnehagens innhold og saker som påvirker dem. Samarbeidsutvalget skal være med på årsplanarbeidet og fastsette barnehagens årsplan (Rammeplanen 2017).

4.3 Barnehagelæreres rolle og profesjon

Barnehagelærer er en 3-årig profesjonsutdanning som innebærer teoretisk og vitenskapelig kunnskap, og erfaring og praksis i faget. De skal kunne anvende kunnskap fra flere felt, samtidig som de må anvende politisk og juridisk skjønn og gjerne ta verdivalg uten klare regler for hvordan prioriter i sitt arbeid. De skal ha en vitenskapelig kunnskap som skal komme barna til gode (Molander, 2013). Som profesjonsutdannet barnehagelærer utdanner en seg til et spesielt yrke. Det ligger en del forventninger til kunnskap og ekspertise i det å være barnehagelærer, som arbeidsoppgaver i samfunnet og i samfunnsinstitusjoner og krever at en tilegner seg kunnskap til å ta valg i hvordan løse den oppgaven (Irgens, 2012). Profesjon viser til kunnskap, verdisyn, væremåte, ferdigheter og erfaringer. Å være profesjonell handler om å ta gjennomtenkte valg, utføre profesjonelt skjønn og være bevisst i de enkelte situasjoner (Moe, 2020).

Barnehagelærere har opparbeidet seg en teoretisk og praktisk kunnskap gjennom sin utdanning og erfaringer, og har fått tillit fra samfunnet til å utøve sin profesjon på en forsvarlig måte.

Barnehagelærere som profesjonsutøver er forpliktet til et samfunnsmandat, et kunnskapsgrunnlag og profesjonsetikk. Hen skal balansere de tre pliktene og ta valg med tanke på barnets beste og som barnehagelærere har et stort individuelt ansvar og handlingsfrihet i sin stilling og en skal gjøre det som er riktig i de ulike situasjonene (Moe, 2020).

Barnehagelærer har et ansvar ovenfor samfunnet og foreldre når hun utøver sitt samfunnsmandat. Hen skal arbeide ut i fra de verdier, mål og innhold som står i barnehageloven, rammeplanen og barnehagens vedtekter. Hen skal legge til rette for foreldrenes meninger og ønsker. Dette skal fremkomme i planer, aktiviteter og handlinger i barnehagen (Rammeplan 2017).

4.4 Foreldrerollen oppdragermandatet

Foreldrerollen var en heltidsjobb for en av partene fram til begynnelsen av 70-tallet. Det var ofte bare en av partene som var yrkesaktiv, mens andre part var hjemmeværende og tok ansvar for hjem og barn. Familien delte på ansvaret om å gi barna omsorg og en god oppvekst med læring og utvikling. Familiemønsteret og rollene har endret seg de siste 50 årene. Den hjemmeværende mor er borte og far er ikke alene om å ha en karriere utenfor hjemmet. I dagens samfunn er ofte begge foreldre yrkesaktive og det har skapt et stort behov for tilsyn og hjelp til å gi omsorg og oppvekst med læring og utvikling for barnet. Staten har bygget ut barnehager og lagt til rette for at begge parter skal ha muligheten til å få en karriere utenfor hjemmet og den offentlige institusjonen har fått en større rolle som medspiller og samarbeidspartner i familien.

I 1970 var det 402 barnehager i Norge og i 1975 var tallet 848 barnehager og det var ca 7,1 barn som gikk i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2020). I moderne tid begynner barn tidligere i barnehagen. Statens sentralbyrå statistikk viser at det var 91,8% barn i alderen 1-5 år som går i barnehagen pr 13.mars 2019 (Statistisk sentralbyrå, 2020). Det gir et bilde på at det er full barnehagedekning for alle barn som er fylt ett år.

Individualisering preger den moderne familien, og både mor og far får en rolle utenfor hjemmet i sine karrierer og yrkesroller. Barna får et liv og egne erfaringer utenfor hjemmet, der de er egne individer utenfor familien. Det er behov for samarbeid mellom flere parter. Oppdragelse og utvikling er ikke en privat affære (Frønes, 1994). Staten har tatt en rolle i oppdraget med dannelsen og opplæringen av barna, og barnehagen har fått i oppdrag å utføre denne oppgaven.

Det er utfordrende å kombinere utdanning, karriere og familie. De kan tenkes at vi skaper oss et ideal om en perfekt og lykkelig familie med: vellykkede barn, karrierer og en aktiv fritid. Dette kan skape urealistiske høye forventninger til foreldrerollen og som er nesten umulig å innfri (Glaser V. H., 1996). Barna oppholder seg i barnehagen i store deler av hverdagen og foreldrene gir personalet i barnehagen tillit til å ta vare på deres barn. Dette krever et likeverdig samarbeid. Selv om barna er store deler av dagen i barnehagen, er det familien som har størst betydning for barna. Det kan noen ganger føles vanskelig å opprettholde troen på egen rolle som foreldre i dagens samfunn. Foreldrene betyr alt for barna og de har en viktig rolle for barns oppfatning av verden. Foreldrerollen er gjerne ikke like tydelig som før og den er hele tiden i endring. Informasjon gjennom media, undersøkelser, råd fra eksperter og fagpersoner påvirker foreldrerollen og kan gjøre en usikker på hva som er riktig eller viktig (Glaser V. , 2013).

Samtidig er foreldre mer informert og engasjert i barna sine og bruker mye energi på å ta de riktige valgene for sine barn. De har store muligheter til å velge barnehage, og de har store muligheter til å påvirke. Dette gjør at foreldre kan sette mer krav om informasjon om sitt barn, om innhold, aktiviteter og metoder i barnehagen.

5.0 Tidligere forskning

5.1 Samarbeid barnehage og hjem

Thomas Nordahl og May Britt Drugelig (2016) Artikkelen «Foreldresamarbeid mellom hjem og skole» viser at et godt samarbeid mellom skole og hjem har positiv innvirkning på elevens trivsel, adferd, og arbeidsvaner.

Nordahl og Drugeli tar opp faktorer som, skolens kultur for arbeidet foreldresamarbeid, lærerens kompetanse og lærerens syn på foreldre som en ressurs er med på å påvirke samarbeidet med foreldrene og skole. Det er skolen som har ansvaret for et godt foreldresamarbeid. Det er noen kriterier som er med på å påvirke dette samarbeidet. Artikkelen trekker fram at felles forståelse og det å avklare forventninger for et samarbeid er viktig. Det kommer også fram at de foreldrene som har mest lik skolens normer og verdier har det beste samarbeidet. Det er viktig at skolen se på foreldrene som en ressurs og skaper positive møter med hjemmet. Det er også viktig at skolen arbeider aktivt med å skape en kultur for samarbeid og at lærerne har kompetanse til å møte foreldrene i dette samarbeidet.

.

5.2 Foreldre ønsker mer veiledning

Foreldreundersøkelsen og rapporten «Forældresamarbejde om børns læring» (2016) viser at både foreldre og daginstitusjonsledere mener at samarbeidet mellom foreldre og daginstitusjonene fungerer tilfredsstillende, men at det krever enkelte byggesteiner som grunnlag for at det skal fungere godt. Både foreldre og personalet i daginstitusjonen gir uttrykk for å ha felles mål for samarbeidet i å fremme barnets trivsel, utvikling og læring, slik det står i den danske formålsbestemmelsen i dagtilbudsloven. Samtidig kommer det fram at foreldrene etterspør mer veiledning i å styrke deres barns trivsel, utvikling og læring i hjemmet.

Undesøkelsen trekker 4 faktorer som kreves for et godt samarbeid.

1. Tillit – der daginstitusjonen har tillit ved å la foreldre komme tett på barnets hverdag i institusjonen. Da kan foreldrene se personalets pedagogiske faglighet og gi foreldrene trygghet i at barna har det godt i institusjonen. Det krever en åpen dialog, som gir en gjensidig kjennskap til hverandre.
2. Ressursfulle møter – der foreldre og ansatte deler sine erfaringer om barnet. Sammen finner ut hva som er viktig for barnet.

3. Medinnflytelse / medvirkning på barnets hverdag – en enighet om det pedagogiske arbeidet og respekt for personalets faglige ekspertise om å ta de riktige valgene for hele barnegruppen.
4. Gjensidig forventingsavstemming / rolleavklaring – et felles grunnlag for samarbeidet.

(Rådet for børns læring, 2019)

I denne undersøkelsen kommer det også fram at det er ulikt syn mellom foreldre og styrer på hvor mye foreldre medvirker om barnehagens innhold og planer.

I spørsmålet om medvirkning om barnehagens innhold og planer svarer 7 av 10 foreldre at de medvirker lite eller ikke i dette arbeidet. Styrer svarer at 4 av 10 foreldre medvirker lite eller ikke i dette arbeidet. Dette viser at barnehage og foreldre har forskjellig oppfatning av medvirkning og deltakelse i dette arbeidet eller hva som er mye eller lite medvirkning. Dette kan vise at det er viktig å avklare en del forventinger hva en legger i medvirkning og hvordan barnehagen legger til rette for dette.

Barnehagen har ulike møtepunkter for foreldresamarbeid og det er ikke alle foreldre som opplever enkelte møter som relevante. Det er ikke alltid styrer og foreldre er enig om hva som kommer ut av dem, dette viser at det er potensiale for en dialog om formålet med de ulike møtene (Rådet for børns læring, 2019).

6.0 Teorigrunnlag

I denne besvarelsen vil jeg benytte teori for å belyse viktigheten av et samarbeid og medvirkning for å se hvordan dette påvirker foreldrerollen og hvordan de ser opplever sitt ansvar for eget barn og det tilbudet barna får i sin oppvekst. Hvordan ser foreldre på sin rolle i et samarbeid og hvordan medvirker de i et kollektive arbeidet. Videre vil jeg se hvordan barnehagen tilrettelegger for foreldres medvirkning for å inkludere foreldre i arbeidet for å gi barna et godt tilbud i barnehagen.

Jeg ønsker å se på hvordan de ulike møtepunktene legger til rette å kunne påvirke og hva som kan påvirke samarbeidet mellom styrer og foreldre. Her vil jeg se på samarbeidet i lys av hvordan en kommuniserer om en et felles mål eller en oppgave og hvordan den enkelte ser på sin rolle i dette samarbeidet.

Hva legger den enkelte i samarbeidet og hvordan opplever de å realisere dette i praksis? Jeg vil se på hvordan foreldre ser på egen rolle og hvilke forventninger de har til egen rolle i sitt oppdragermandat.

Jeg vil bruke Arnsteins begrepsstige og prøve å forklare hvilke forventninger som ligger i å medvirke på de ulike nivåene når en ser på foreldrenes medvirkning i barnehagen. Jeg ønsker å se hvordan styrer legger til rette for medvirkning og hvordan de ser på sin rolle i dette arbeidet. Hvilken forutsetninger er det for medvirkning og hvordan påvirker det foreldrenes syn på barnehagen og syn på egen rolle som samarbeidspartner og vårt samfunnsmandat.

Jeg vil se på hvordan barnehagen legger til rette for samarbeid og medvirkning ut i fra de betingelsene og rammer Jensen legger til grunn for at medvirkning skal være gjeldende. Da vil jeg også komme fram til hva som er gjeldene i barnehagen i dag. Videre vil jeg komme innom hvordan maktforholdet mellom barnehagen og hjemmet er endret med tanke på konkurransen mellom barnehagene med tanke på at brukers valgmuligheter i dag med full barnehagedekning og foreldres forventinger til service og kvalitet

Ved å benytte de ulike teoriene og drøfte dette med mine funn vil jeg prøve å se hvilken forventninger og forståelse styrer og foreldre har til egen rolle når en skal samarbeide for å *«ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning, som grunnlag for allsidig utvikling»* (Kunnskapsdepartementet, 2017).

6.1 Rammeplan

Før jeg år inn i teorigrunnlaget i undersøkelsen vil jeg skisse hvordan foreldresamarbeid og foreldremedvirkning er beskrevet i Rammeplanen for barnehagen (2017).

Barnehagen har et samfunnsmandat som er å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig læring i samarbeid og forståelse med hjemme (Rammeplan 2017). Dette samarbeidet mellom barnehage og hjem handler om barnet og om barnehagens innhold og hvordan den skal løse ulike oppgaver (Thoresen, 2017). Rammeplanen beskriver samarbeidet både på individnivå og på gruppenivå.

Rammeplanen beskriver samarbeidet både på individnivå og på gruppenivå. På individnivå har personalet og foreldre har jevnlig utveksling av observasjoner og vurderinger knyttet til hvert enkelt barn. Dette har barnehagen ansvar for å legge til rette for. I dette arbeidet skal barnehagelærer begrunne sine vurderinger ovenfor foreldre og ta hensyn til deres synspunkter. «Det skal sikre at foreldrene får medvirke i den individuelle tilretteleggingen av tilbudet» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s.29). Det rammeplanen sier om foreldresamarbeid er at den skal ha barnets beste som mål, og at barnehagen skal tilrettelegge for foreldresamarbeidet og god dialog. Samtidig må foreldre og personalet forholde seg til barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag (Rammeplan, 2017).

På gruppenivå er det gitt at barnehagen skal ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (Rammeplan, 2017).

Foreldrerådet består av alle foreldrene i barnehagen. Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) har valgt representanter som skal arbeide for foreldrenes felles interesse. Foreldrerådets er alle foreldre og «deres ansvar er å jobbe for å skape bidra til samarbeid og jobbe for å skape et godt barnehagemiljø» (Kunnskapsdepartementet, 2021).

«Intensjonen med foreldreråd og samarbeidsutvalg er at disse ordningene skal gi mulighet for å ivareta foreldrenes kontakt med barnehagen på en aktiv måte. Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø» (Rammeplanen 2017 s.29).

Det er barnehagen som er ansvarlig å legge fram saker for foreldrerådet som kan være av interesse for foreldrenes forhold til barnehagen. I foreldrerådet er det valgt et samarbeidsutvalg som er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. De skal få

informasjon om saker som er viktige for barnehagens innhold og virksomhet, og for forholdet til foreldrene. De skal være med å fastsette barnehagens årsplan og andre øvrige saker som er viktige. Eksempel forslag til budsjett eller driftsendringer (Rammeplanen 2017).

6.2 New public management

New public management som også skrives som NPM er en reformbølge som startet som en kritikk mot den offentlige sektoren som var stor og byråkratisk. Målet var å modernisere og effektivisere den offentlige tjenesten og sette fokus på individualisme og gi borgere mulighet til å velge tjeneste. Dette skulle gi brukere bedre service og tjenesteyting og gi publikum større mulighet til å påvirke egne valg (Karlsen G. , 2015). NPM har endret flere tjenesteytelser og barnehagesektoren er en sektor som har hatt store endringer etter at NPM ble introdusert som en ny reform. Barnehagen har gått fra å være et tilbud for noen få på slutten av 80-tallet til full barnehagedekning. Etterspørsel etter barnehageplasser førte til stor utbygging av nye barnehager og barnehagesektoren har vært gjennom store endringer de siste årene (Korsvol, 2008).

Brukerorientering tar utgangspunkt i arbeidslivet og foreldres behov for tilsyn og tilbud om barnehager (Korsvol, 2008). Videre er tanken bak NPM å gi private produsenter muligheten til å tilby velferdstjenester på like linje med det offentlige og dette skaper flere tilbydere som konkurrerer om å gi det beste tilbudet (Børhaug K. o., 2017). Dette ga private utbyggere muligheten til å bygge barnehager og gi et større tilbud til foreldre som ønsket barnehageplass og skape en konkurranse for å gi et bredere tilbud til brukere.

Brukerorientering er for å møte individuelle behov og for å skape større nærhet til individet som et ledd i en demokratiseringsprosess og for å gjøre barnehagen mer effektive.

Modernisering og brukerorientert. Barnehagen og brukerorientering inngikk som et ledd i statens moderniseringsprosess og tjenesteutvikling og kommer av NPM. Staten ville gjøre tjenestene mer praktiske og lettere tilgjengelig for brukerne. Kostnadseffektive gjennom fleksible og brukertilpasset i tråd med barns og foreldres behov (Korsvol, 2008)

Brukerne vil få en mer aktiv rolle og gjennom kvalitative målinger og brukerundersøkelser blir tatt mer i bruk (Bukve, 2012). Brukernes erfaringer og meninger får betydning for tjenestens videre arbeid.

Det offentlige har tatt en større rolle i barnehagesektoren. Men med full barnehagedekning har det blitt et mer samspill mellom konkurrerende barnehager og foreldre som har mulighet til å velge (Børhaug og Moe 2014). Medvirkning fikk en ny betydning og forvaltningen ønsket mer tilbakemeldinger på tjenestens for å effektivisere og forbedre tjenesten og bruker skulle få en større mulighet for å påvirke tilbudet (Jensen og Tronsvoll, 2012).

New public management har vært med på å påvirke barnehagene til å konkurrere om kvalitet, innovasjon og brukertilpasning. Barnehagene konkurrerer i et marked med etterspørsel og tjeneste, men blir styrt og regulert av offentlige føringer som økonomi, lover og rammer for å skape en noe lik tjeneste (Børhaug K. o., 2017).

New Public Management er flere sammensatte ideer for å effektivisere gjennom nye måter å styre offentlig sektor. Tjenesteområdet har fått en friere stilling og et ønske om å fremme en sterkere og mer profesjonell ledelse. Samtidig har den fått et mer definert ansvar for resultater ut i fra de rammer og mål som er satt politisk. Tjenesten har fått delegert myndighet til å velge metoder og strategier for å oppnå de mål som er satt og skal ha et brukerperspektiv og konkurranseperspektiv (Børhaug K. o., 2017). Bruker får en mer aktiv rolle og kvalitative målinger gjennom brukerundersøkelsen blir tatt mer i bruk. (Bukve O. , 2012). Morten Solheim (2014) peker imidlertid på at dette fører til at foreldre i barnehagen kan oppleve seg som kunder mer enn som samarbeidspartnere, og at barnehageplass er en vare de kjøper (Solheim, 2014). Det blir et fokus på bedre tjenesteytelse, som betyr at det er en større interesse for brukers behov (Karlsen, 2006). Bruker får mulighet til å påvirke politisk og på utformingen av tjenestetilbudet

Ødegård (1999) skriver i sin artikkel «New public management og den nordiske velferdsstaten» om NPM og demokratiets perspektiver. Han stiller spørsmål om hvorfor det er vanskelig å engasjere bruker på et regionalt styringsnivå og gi mulighet til innflytelse og kunne påvirke på politikk og tjenestetilbudsutformingen (Ødegård 1999). Utfordringen blir å organisere bruk av marked for å stimulere til aktiv deltakelse fra borgers side og ikke bare som kunde. Her bruker han begreper som «det lille demokratiet» der enkeltindivider gjennom sine valg får større mulighet til å til å påvirke tjenesten. Motvekten vil være «det store demokratiet» med ulike reguleringsfaktor vil fremmer fellesskapets interesser. Foreldre får mulighet til å påvirke barnehagetjenesten gjennom sine behov og valg, men

politiske rammer og mål for barnehagen vil styre barnehagens samfunnsmandat og barnehagens faglighet (Ødegård,1999). Konkurransesituasjonen utfordrer barnehageledelsen og forsterker presset til å relaterer seg til omverden.

Foreldre opptrer som bruker og i et marked og handler der de får best tilbud (Børhaug K. o., 2017).

Denne reformen viser til sterk lederfokusering med krav om resultater og måloppnåelser. Det er en indirekte kontroll med fokus på kvalitet på tilbudet der leder har fått et delegert ansvar med målstyringer for å oppnå kvaliteter for tjenesten. Tjenestestedet skal også konkurrerer i et marked der tilbud og etterspørsel er styrende. Brukerne får valgfrihet og mulighet til å påvirke tjenesten og brukers rettigheter tas mer alvorlig. Tjenestested benytter brukerundersøkelser for å måle kvalitet og tilfredshet på tjenesten (Ødegård,1999).

I artikkelen trekker Ødegård (1999) fram en svensk rapport om maktutredningen som uttrykker at det er en endring hos innbyggerne. De har mer kunnskap og større ressurser og de stiller krav om differensiering av servicen. Videre viser det at innbyggerne savner innflytelse i den offentlige servicen.

Utfordringen til NPM er at det skal ikke få gå fra en kollektiv orientering mot en individuell markedstenkning, men skal være en mellomting der bruker får en mer aktiv rolle i utviklingen av tjenesten uten å bare bli en kunde i et marked (Ødegård, 1999).

6.3 Medvirkning

Brukermedvirkning er et styringsverktøy som har som målsetting å påvirke og utvide forståelsen og de hensyn som ligger bak fagfolkenes beslutninger, ved å gi enkeltbrukere og brukernes organisasjoner større innflytelse (Andreassen 2004a, Fossetøl 2009).

Det er flere måter å forstå medvirkning og hva en skal legge i dette begrepet. Det kan forklares enkelt som muligheten til å påvirke Slettebø, Brodtkorb og Dalen(2012). I Stortingsmeldingen for funksjonshemmede forklarer det med: «de som berøres av en beslutning eller er brukere av en tjeneste, får innflytelse på beslutningsprosessene og utforming av hjelpetilbudet» (Kunnskapsdepartementet, 1996-97).

Stamsø (2009) trekker det litt lenger og mener at om en skal kalle det reel brukermedvirkning må alles synspunkter tas på alvor og det må skje en handling og der alle er klar over hvordan avgjørelsen ble tatt og vite hva som skal skje videre.

I overført betydning vil foreldre og barn være brukere og de skal ha muligheten til å påvirke barnehagens tilbud og være med og ta beslutninger for sine barn. Partene må forstå når eventuelle saker tas opp og hvordan innspill blir brukt i det videre arbeidet. Medvirkning skal gi mulighet for innflytelse på hvordan barnehagen tilrettelegger det pedagogiske tilbudet i barnehagen og skal være med å utforme planverk og til rettelegging for at barna skal få best mulig utvikling for mestring i eget liv og eventuelt på sine utfordringer i tiden de er i barnehagen.

Fossestøl (2009) viser til brukermedvirkning som et styringsverktøy som et forsøk å påvirke og utvide den forståelsen som ligger bak fagfolks beslutninger ved å gi bruker og organisasjoner større innflytelse. Målsettingen er at tjenestested skal i større grad handle på best mulig kunnskap

(Slettebø, 2012) deler medvirkning inn i to nivåer: individuell og kollektiv medvirkning. Individuell medvirkning der en har muligheten til å påvirke egen interesse eller sak og kollektiv medvirkning når formålet er å påvirke tjenestetilbudet. Det er gjerne en gruppe eller en organisasjon som arbeider for dette, men kan også være enkeltpersoner som er med på planlegging og som får betydning for tjenestetilbudet (Slettebø, 2012). Rammeplanen for barnehagen deler det inn i en individuell samarbeid og et kollektiv samarbeid. Barnehagen skal legge til rette for at foreldre får medvirke til den individuell tilrettelegging av tilbudet og gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget skal foreldre kollektivt bidra for å skape et godt læringsmiljø og få muligheten til å medvirke og være et rådgivende organ (Rammeplan 2017).

Brukermedvirkning utfordrer den profesjonelle ekspertrollen og den stiller krav til brukeren. For å kunne gjennomføre brukermedvirkning kreves det dialog mellom partene. Det kan være en skjev maktfordeling mellom profesjonen og brukeren, da brukeren er mer avhengig av tjenestesisden enn det profesjonen er (Stamsø, 2009).

Stamsø (2012) uttrykker at det krever en stor kompetanse og forståelse av de som jobber i tjenesten å gi bruker mulighet til å medvirke på egen tjeneste. De må være ærlige og åpen kunne vurdere egen rolle i et samarbeide med bruker. «Medvirkning kan først skje når en hjelpeinstans anerkjenner den andres erfaringer og fortolkning av sin egen situasjon» (Stamsø, 2009, s. 153)

6.4 Grad av medvirkning

Når en snakker om reel brukermedvirkning og hvordan måle dette, benytter (Arnstein, 1969) en begrepsstige for å beskrive gradering av medvirkning.

Sherry Arnstein presenterte i 1969 en begrepsstige som graderer brukers medvirkning i et maktforhold forhold mellom bruker /borger og de som skal yte tjeneste eller politiske programmer som støtter eventuelle grupper i samfunnet. Den ble utviklet for å forklare hvorfor undertrykte og svake grupper opplever maktesløshet i forhandlinger om ulikheter og urettferdigheter som påvirket deres daglige liv. Hun beskriver brukermedvirkning uten å omfordele makten er meningsløst og frustrerende prosess for «the powerless». Det er forskjell på samarbeidspartene. Maktholder kan hevde at alle sider var vurdert, men i realiteten bare noen få får muligheten til å være med i arbeidet. Det viser til ingen utvikling, men en forsetter som før.

Stigen er bygget opp med 8 nivåer som er kategorisert ut i fra hvilken handlinger og adferd som er lagt i de ulike nivåene. Hvert steg viser i den grad borgers makt og hvordan de får være med å påvirke og avgjøre sluttproduktet eller resultatet (Arnstein, 1969).

Arnsteins begrepsstige

8. trinn Borger kontroll	
--------------------------	--

7. trinn Delegerede makt	Ulike grader av borgermakt
6. trinn Partnerskap	
5. trinn Representasjon	Grader av legitimering
4. trinn Konsultasjon	
3. trinn Informasjon	
2. trinn Terapi	Ikke deltakelse
1. trinn Manipulasjon	

Med denne stigen kan en kritisk analysere innflytelse bruker har på ulike arenaer. Begrepsstigen skal hjelpe å analysere prosesser og innhold for hvilke forventninger det ligger mellom partene når en forhandler om det som påvirker deres liv (Jensen 2002).

De to første stegene viser til et ikke deltakende bruker i et samarbeid. Målet i en slik prosess er ikke å la folk aktivt få være med planlegge eller delta for å komme til en avgjørelse. De med makten legger opp til informasjon og involvering, men utnytter sitt maktforhold og kunnskaper for å oppnå egne mål og sluttprodukt.

Grad av legitimering viser til de tre neste stegene. Bruker får en stemme og blir lyttet til. Det er en form for diskusjon, men avgjørelsene blir ledet av maktholder. Borger får liten gjennomslagskraft til å endre og tingene og forholdene blir som de er. I steg 5 får bruker mulighet til å gi råd, men maktforholdet er fremdeles ulikt og beslutningen blir tatt av de som sitter med makten (Arnstein, 1969).

Ulike grader av borgermakt ligger en økende grad av medbestemmelse i avgjørelsene. Med partnerskap gir en bruker mulig til å forhandle. De skal være enig om å planlegge og ta ansvarlige avgjørelser ut i fra strukturelle og politisk styre og komiteer. Delegeret makt der noen utvalgte får muligheten til å være med i avgjørelser. Bruker får en betydelig mulighet til å si sin mening. Maktholder må starte prosessen med å forhandle tidlig, i stedet for å stå imot uenighet fra den andre siden (Jensen A. og Tronsvoll, 2012).

Jensen (2012) refererer til Stortingsmelding nr.34 1996-1997 og viser til at de involverte bør være med tidlig i prosessen og ha mulighet for å påvirke egen og tjenestens tjenestetilbud

sammen med fagfolk. Det blir også beskrevet at det skal være et likeverdig samarbeid med tjenesteapparatet og begge parter deltar aktivt i planlegging- og beslutningsprosessen.

6.5 Medvirkning på systemnivå

Stamsø (2009) viser at brukers medvirkning på systemnivå handler om infrastrukturer som sikrer at brukerens synspunkter når fram til dem som tar beslutningene.

Grad av brukermedvirkning	Talerett	Forhandlingsrett	Beslutningsmyndighet
Individuelt nivå: innflytelse på eget tilbud	Ønsker og behov	Om det tilbudet som er aktuelt	Bruker tar beslutning om tilbud som skal mottas
Tjeneste og organisasjonsnivå: Innflytelse på et allment tilbud	En eller flere representerer brukergruppens behov	Representanter for grupper forhandler om utforming av tjeneste	Representanter inngår i beslutningsorganet.
Politisk nivå: innflytelse på politiske prioriteringer nasjonalt og kommunalt	Brukerorganisasjon møter politiske myndigheter – høringer	Organisasjon har forhandlingsrett	Organisasjoner deltar i politiske organer som fatter politiske beslutninger

(Stamsø, 2009, s. 153)

Hvem er brukeren

De som bruker en tjeneste kaller vi brukere. Gjennom tiden har det vært forskjellige navn på brukeren. Vi har fått en politisk endring og mer kunnskap og informasjon om samfunnet og begrepene har endret seg. Vi har benyttet begreper som klient, bruker, aktør og nå i det siste borger, og det har vært ulike forventninger til brukere. I starten var det klienter som vi så på som en passiv bruker, som trengte hjelp og støtte. Videre ble begreper som bruker benyttet. En bruker var mindre passiv i rollen som mottaker av en tjeneste. Det utviklet seg til begreper aktør. En aktør ser vi på som et handlende menneske med et eget liv med ønske

om å påvirke eget liv. Det siste begrepet er borger. I borger legger vi en som har eget liv med rettigheter, men også med plikter. De har rett til å ivareta egne private interesser, og plikter til å yte for felleskapet beste (Stamsø, 2009).

Brukermedvirkning viser vår forståelse av demokrati og skal sikre brukernes rett til å påvirke og velge eget liv. Da må det gis muligheten til å delta i ulike møter og være med å ta beslutninger som er viktig for utvikling og eget liv. Det skal sikre at vi får en bedre kvalitet på tjenestene og bidra til endring og utvikling til beste for alle (Stamsø, 2009).

Fossestøl (2009) i sin artikkel viser til at brukermedvirkning skal være med å gi innsyn i tjenestetilbudet. Dette gjør at yrkesutøvere i større grad må begrunne og legitimere sine prioriteringer og ta valg i forhold til andres hensyn. Bruker har en annen erfaringsbakgrunn og den skal bli tatt med i vurderingene før en beslutning blir tatt. Det kan gi bruker en bedre forståelse for de rammer som tjenestestedet har og de valgene som leder tar. Det er med å øke brukers politiske og administrative kompetanse og det skal vise hvordan tjenestestedet arbeider. Ved at bruker får medvirke og få anerkjennelse for brukers meninger kan dette påvirke syn på egen rolle i forhold til sin virkelighet og oppgaver. Den sosiale identiteten redefineres (Fossestøl, 2021).

6.6 Betingelser for medvirkning

Stamsø legger fram ulike betingelser for at medvirkning skal ha en hensikt. Det må legges noen betingelser for at brukere skal få medvirkning og organisasjonen må legge til rette for noen betingelser for at det skal være mulig å medvirke. Videre må det være noen rammer for hvordan en legger fram saker for medvirkning skal bli synliggjøre dette arbeidet.

Stamsø legger til grunn flere betingelser som må være tilstede for medvirkning.

Betingelser for medvirkning

1. Brukervennlig informasjon
2. Legge til rette for erfaringskunnskaps utveksling
3. Det må være en relasjon mellom partene
4. Informasjon og kunnskapsutveksling må ha som mål å være kompetansedeling
5. Makt og kontroll må fordeles mellom den profesjonelle og bruker
6. Partene må engasjere seg om å løse problemet og delta i gjøremålet som bedrer situasjonen
7. Utvikle en medvirkningskultur
8. Se brukererfaringen som en ressurs

Organisatoriske betingelser

- Ledernivå – Leder må aktiv bidra til at det utvikler et klima for medvirkning og aktiv deltakelse
- Systemansvar – System må ta ansvar. Tilrettelegge for medvirkning i ulike former og styrke kompetansen til alle parter for gjennomføring av medvirkning
- Kunnskapsdeling – ta til seg brukers kunnskaper og ressurser. Sette dagorden og formulere problemene og ta i bruk brukerne til å løse
- Brukerne danner kollektiv – brukersiden tar en pådriverrolle (ansvar)
- Legge til rette for brukerrepresentasjon – gi grunnlag for representasjonsoppgave

Videre viser det seg at brukerne har ulike utfordringer til å si sin mening, og det kan være en utfordring å få fram foreldrenes kunnskap og erfaringer. Det er forskjellige ønsker i hvordan bruker ønsker å medvirke.

Medvirkning om vi skal forstå dette riktig, innebære retten til å virke med i samfunnet sammen med alle andre. Da er det viktig å legge til rette for at alle får muligheten til å medvirke ut i fra sine erfaringer og kompetanse (Stamsø, 2009).

7.0 Metode og forskningsdesign

Samfunnsvitenskap bygger på systematisk forskning på ulike emner som kan utvikle mer kunnskap, teorier og metoder som kan lære oss til å forstå mennesker og samfunnet bedre (Grønmo, 2016). Ringdal mener samfunnsvitenskapens viktigste mål er å forklare samfunnsfenomener med hvorfor-spørsmål.

Vitenskap kan forenklet bli beskrevet som systematisk studie av fysiske eller sosiale fenomener for å forstå virkeligheten. Hvordan vi forstår virkeligheten blir påvirket av kunnskap om eventuelt tema og emne og hvordan vi oppfatter det. Samfunnsvitenskapen ser på mennesket som et tenkende og handlende vesen. De har en fri vilje til å ta valg ut i fra de forutsetningene som ligger til rette, og kan reflektere over egne valg og handlinger (Ringdal, 2013). Vitenskapen er et samspill mellom teori og observasjoner av virkeligheten (Grønmo, 2016).

I min oppgave ønsker jeg å finne ut hvordan foreldre opplever og erfarer et samarbeid mellom barnehagen og hjemmet. Jeg ønsker å se på hva som kan påvirke hvordan foreldre opplever samarbeid og medvirkning i barnehagen. Da må jeg være tett på intervju objektene og få fram deres tanker om samarbeid og medvirkning og hvilke forventninger de har til sin egen rolle og barnehagens rolle i oppdraget for å gi barn en god oppvekst. (FN komite, 1946).

Vitenskapelige studier viser til innsamling av empiriske data er systematisk og skjer innenfor bestemte regler og prosedyrer for å sikre at empirien blir mest mulig pålitelig. Finne den empiri som er relevant for problemstillingen og spørsmål som skal belyses (Grønmo, 2016).

7.1 Kvalitativ og kvantitativ

Det er flere ulikheter mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Det handler om mengden informasjon, likheten i innsamlet informasjon, når i prosessen valg av datainnsamlingen blir tatt og hvilken data som er samlet inn. Kvantitativ metoder har ofte mange flere eller mange analyseenheter som en skal sammenlikne og alle svar og data blir mer likt og sammenlignbar. Valg av enheter og informasjon blir tatt før innsamling av data og informasjonen som blir innhentet blir uttrykt i tall og målbare enheter (Grønmo, 2016).

Kvalitativ metode har ofte få eller en liten analyseenhet for å kunne gå mer i dybden på emnet. Data som blir samlet inn kan være veldig ulikt og ha forskjellig form for informasjon. I en kvalitativ metode vil utvelgelsen av data foregå parallelt med innsamling og analyse av data og er mer fleksibel. Den største forskjellen er at data i kvalitativ metode er uttrykt i form av tekst (Grønmo, 2016).

Jeg vil benytte meg av en kvalitativ metode og kunne gå i dybden på en liten mengde informasjon. Mitt utvalg er 2 barnehager. Jeg har intervjuet styrer og 2 foreldre i hver barnehage og stiller åpne spørsmål der intervjuobjektene kan reflektere og svare ut fra egne erfaringer og opplevelser om emnet. Teksten kan bli veldig ulik og forskers tolking og analyse av teksten vil styre utvelgelsen av data og det videre arbeidet i min oppgave.

7.2 Deduktiv

Forskning handler om å bytte mellom empiri og teori for å finne en forbindelse. Deduktiv metode går fra teori til empiri, der en lager en problemformulering som skal prøver å få svar på, eller teste om teorien og annen forskning stemmer. Deduktiv metode kan forsterke eksisterende teorier eller videreutvikle dem (Grønmo, 2016).

Jeg vil benytte en deduktiv metode på oppgaven da jeg benytter empirisk og teoretisk data for å forklare og analysere tekst og data i min undersøkelse. Det er skrevet mye om foreldresamarbeid og medvirkning i barnehagen og det finnes en del teori om emnene. Grønmo(2016) skriver at deduktiv metode fungerer godt på områder som er undersøkt tidligere. Det er forsket en del om foreldresamarbeid og det er gjennomført flere undersøkelser om samarbeid og medvirkning i skolen. Jeg ønsker å finne ut hvordan foreldre opplever samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet. Hvordan ser foreldrene på sin rolle som samarbeidspartner og hvordan de ønsker å være med å påvirke deres barns oppvekst. Jeg vil benytte teori om samarbeid og medvirkning for å se hvilken form for samarbeid og medvirkning foreldre har i barnehagen. i forhold til individuell medvirkning og kollektiv medvirkning.

7.3 Hermeneutikk

Hermeneutikk er å tolke folks erfaringer og handlinger og gå dypere og utforske meningsinnholdet i det som blir fortalt. Det er ikke en egentlig sannhet, men noe som kan tolkes på flere nivåer. «Hermeneutikk bygger på prinsippet om at meninger bare kan forstås

i lys av den sammenheng vi studerer, er en del av. Vi forstår delene i lys av helheten» (Thagaard, 2013, s. 41)

I min forskning vil jeg se på mine informanternes svar og se dem i lys av den teorien jeg har valgt og kan se om jeg kan finne ut hva som påvirker oss til å ta del i og medvirke i barnehagens virksomhet.

Tolkning blir gjort med bakgrunn fra tidligere litteratur og ikke fra dataen selv. Forsker vil være farget av og argumentere ut i fra sine erfaringer. Fortellingene i teksten vil bli tolket som noe mer enn det som blir fortalt. Forsker leter etter underliggende betydninger i det som blir fortalt (Thagaard, 2013). I min oppgave søker jeg etter deltakers opplevelse av medvirkning og samarbeid og skal gjennom deres fortellinger tolke hvordan de ser på sin rolle i samspillet. Jeg vil være farget av mine erfaringer om emnet og må være kritisk til hvordan jeg tolker de svarene som blir gitt.

7.4 Forskningsdesign

Datakvalitet handler om hvor velegnet datamaterialet er til å belyse problemstillingen. Det må ha en sannhetsforpliktelse og skal representere faktiske forhold. Datainnsamling skal bygge på vitenskapelige prinsipper, tidligere forskning og kjente begreper. Utvelgelse av enhet, informasjon skal skje på gjennom forsvarlig måte og systematisk og innsamling skal skje på en forsvarlig måte (Grønmo, 2016).

Reliabilitet

Reliabilitet viser til datamaterialets pålitelighet. Vil en få lik data dersom en bruker samme undersøkelseopplegg i en annen datainnsamling? Det handler om hvordan undersøkelsen er utformet og om undersøkelsen og datainnsamlingen er systematisk og grundig gjennomført (Grønmo, 2016).

Validitet

Jeg har valgt å legge vekt på foreldrenes opplevelser av samarbeid og medvirkning og se dette opp mot hvordan styrer arbeider med dette tema. Det er ikke sikkert jeg har fått fram alle nyanser i mine intervjuer og ser at jeg ikke helt fikk fram hvordan styrer ser på sin rolle i dette et samarbeid. Men jeg mener jeg har fått et godt bilde på styrers og foreldres forventninger til et samarbeid og hvordan foreldre ser på egen rolle. Validitet skal vise til hvor gyldig datamaterialet er for problemstillingen som skal svares. Den innsamlede data må være relevant for undersøkelsen og hvordan det svarer til forskers intensjoner (Grønmo,

2016). Det handler om hva forskers tolkningens i undersøkelsen fører til og om de er gyldige. Validitet skal vise hvor overførbart forskere forståelse innenfor rammen av et prosjekt kan være relevant i andre situasjoner. Relevans utenfor eget prosjekt og interesse hos andre som ha kjennskap til tema (Thagaard, 2013)

7.5 Utvelgelse av barnehager

Kvalitative studier velger strategisk utvalg, der forsker velger deltakere som har kvalifikasjoner til å gi den data og informasjon i forhold til problemstilling og teoretiske perspektiver og som er tilgjengelig (Thagaard, 2013). Det vil si at jeg kan velge hvilken som helst barnehager, for alle barnehager har ansvar for å legge til rette for medvirkning og samarbeid etter Barnehageloven §1. Jeg hadde ønske om å undersøke barnehager som var ulike størrelse og ulik eierform. Formålet er å se om dette hadde betydning for hvordan barnehagene arbeidet med samarbeid og medvirkning og om det var forskjell på foreldres erfaringer om emnet.

Det er flest private barnehager som kan regnes som stor derfor valgte jeg å ta kontakt med 5 ulike store private barnehager og 5 små kommunale barnehager. Jeg sendte en felles mail med informasjon om prosjektet mitt og ønske om hjelp til å utføre undersøkelsene mine. Fikk raskt kontakt med en styrer som stilte seg villig til å være med. Siste barnehage måtte jeg ta kontakt pr telefon og spørre direkte om de stilte seg villig til å være med på undersøkelsen.

Styrerne i barnehagen formidlet kontaktinformasjon til 2 foreldre som jeg kontaktet og avtalte intervju. Det var en litt spesiell periode og vanskelig å gjennomføre intervjuer der intervjuer og intervjuerperson kunne møtes fysisk. Det tok litt tid før jeg klarte å gjennomføre alle intervjuene. Et av intervjuene ble tatt pr telefon.

Deltakere som er tilgjengelig og som stiller i undersøkelser er gjerne fortrolige med forskning og trygge på å fortelle om egen livssituasjon. De har gjerne høyere utdanning og vant til å reflektere. Det kan være vi går glipp av viktig informasjon som kan ha betydning. Personer som ikke ønsker å være med i undersøkelser kan sitte inne med annen erfaring og vi får ikke høre deres versjon av emnet. Det er viktig å diskutere utvalgets sammensetning i forhold til konklusjoner en kommer fram til i undersøkelsen (Thagaard, 2013). Dette kommer tydelig

fram i min gruppe som er rekruttert som intervjupersoner. De kontaktpersonene som styrer har funnet som deltakere, viser seg å være representanter i fau, og en forelder som er ansatt som barnehagelærer i barnehagen. Det er representanter som er ganske like. Det er personer som allerede viser engasjement, og har gjerne kunnskap om barnehagen dens arbeid. Dette må jeg ta hensyn til når jeg eventuelt kommer til en konklusjon i undersøkelsen. Det bli ikke den hele sannheten. Opplevelsen av medvirkning og samarbeid kan oppleves annerledes av andre personer som ikke er lik mine intervjupersoner.

7.6 Intervju

Et intervju skal få fram informasjon om hvordan mennesker opplever sin situasjon og hvilke synspunkter de har om tema som blir tatt opp. Det gir mulighet for å få innsyn i personer tanker, erfaringer og opplevelser (Thagaard, 2013). For å hente inn informasjon om styrer og foreldres erfaringer og opplevelse av foreldresamarbeid mellom barnehage og hjem, benytter jeg meg av personlige intervju. Jeg ønsker å skape en god og trygg intervjusituasjon der jeg intervjupersonene kan gi uttrykk for sine erfaringer og tanker rundt dette tema. Thagaard trekker fram 2 ulike perspektiver hva intervjudata informerer.

1. Et positivistisk ståsted som viser til intervjupersonens beskrivelse av hvordan de oppfatter verden. Det kan være hendelser, kunnskap de har eller synspunkter om emnet. Forsker fremstår som en nøytral mottakere.
2. Et konstruktivistisk ståsted der intervjuperson og forsker bidrar til den kunnskapen og de perspektiv som oppstår i en intervjusituasjon.

(Thagaard, 2013)

Jeg har utarbeidet en intervjuguide med åpne spørsmål som kan få intervjupersonen til å reflektere over sine erfaringer og gi uttrykk for hvordan de opplever barnehagens rolle og egen rolle i et samarbeid. Som forsker ønsker jeg å fremstå som nøytral og ikke styre intervjupersonen, men lytte til deres refleksjoner og erfaringer. Ved å være tilstede og være en aktiv lytter er det mulighet for at jeg påvirker intervjusituasjonen og kan påvirke svarene til intervjuperson og må være dette bevisst.

Forskningsintervju kan legges opp på flere måter. Lite struktur kan sammenliknes som en samtale der forsker kan tilpasse spørsmålene til de tema som intervjupersonen snakker om.

Intervjuperson styrer valg av tema som forsker ikke har tenkt på. Forsker kan også velge et relativt strukturert intervju med spørsmål er utformet på forhånd og rekkefølgen er fastlagt. Her vil intervjuperson gjennom svarene vise sin forståelse for tema eller situasjon. En siste intervjumetode er delvis strukturert tilnærming som ofte blir valgt i kvalitative intervjuer. Temaene i intervjuet er fastlagt på forhånd, men rekkefølgen av tema blir gitt underveis. En samtale som styres av forsker gjennom ulike tema som forsker ønsker svar på (Thagaard, 2013).

Målet med intervjusituasjonen er å få i gang en samtale og refleksjon der jeg kan bruke intervjuguiden som støtte til å ta opp de ulike temaer et delvis strukturert intervju. Men merker at det blir et mer strukturert og jeg følger intervjuguiden ganske nøye. Det kan handle om at jeg ikke var veldig trygg i rollen, jeg har ikke mye erfaring i intervjurollen, og var usikker på situasjonen, eller ikke ønsket å påvirke intervjupersonene. Det gjør at det blir et mer asymmetrisk relasjon mellom forsker og intervjuperson og personen vil beskrive og reflektere over handlinger som er utenfor intervjusituasjonen (Thagaard, 2013).

Prøver å vær en aktiv lytter og følger opp med enkelte spørsmål og hoppet over andre spørsmål som jeg føler ble gjentakelse av det som allerede var sagt. Det er en god atmosfære underintervjuene og det blir en fin relasjon mellom intervjuer og intervjuperson. Jeg syntes intervjupersonene virker åpne og trygge, og det er fin flyt i samtalen. Et intervju ble tatt på telefon pga omstendigheter og pga behov for å unngå kontakt. Samtalen gikk fint, men det var vanskelig å vise seg som en aktiv lytter. Intervjuguden ble fulgt veldig nøye og det tok litt tid før begge ble trygge på situasjonen.

7.7 Analyse av informasjon

Transkribere intervju til tekst

Det er ingen korrekt metode for analysearbeid men for å få oversikt er koding og kategorisering en metode som Grønmo beskriver i sin bok: Vitenskapelige metoder. Målet med å analysere teksten er å finne ulike mønstre og sammenheng i svarene, og analysere dette og finne en helhetlig forståelse. (Grønmo, 2016). For å bli kjent med informasjon og data som er innsamlet transkriberes alle intervjuene til tekst og leses grundig gjennom for å bli godt kjent med materialet som skal bearbeides. Forsker begynner allerede å reflektere hvordan en kan forstå teksten og begynner å se hvilke ord som gjentas og gir mening til tema.

Koding

Koding av data er å finne ord og uttrykk som best uttrykker mening i innholdet (Thagaard, 2013). Teksten gjennomarbeides og det kommer fram ulike ord og uttrykk som er gjennomgående når en snakker om samarbeid. Hvor ligger fokuset til intervjupersonene i teksten? Forskers tolkning av teksten og hva han eller hun vektlegger vil komme fram som kodeord.

En deduktiv framgangsmåte går gjennom kvalitativ analyse, og utvikler teksten gjennom åpen koding, til *kategorisering* til begrepsutvikling, ved å legge mer vekt på fortolkende og forklarende koding. Sitater fra teksten brukes som illustrasjoner og dokumentasjon av innholdet når vi koder og kategoriserer (Grønmo, 2016).

Forståelsen av datamaterialet utvikler seg gjennom å bruke egen erfaring, teori og for å tolke og analysere teksten og finne strukturer, mønstre og sammenhenger (Grønmo, 2016).

Mitt datamateriale i denne kvalitative studiet om samarbeid, er transkriberte intervjuer av styrer og foreldre. Jeg startet med å kategorisere teksten inn i de ulike tema som var spurt om: samarbeid, møteplasser /møtepunkt, medvirkning, forbedring og foreldres engasjement. Da får jeg fram svar, sitater og stikkord intervjuobjektene forteller om emnene.

Min problemstilling er: Hvilke forståelse har foreldre og styrer av medvirkning og hvordan kan dette samarbeidet skape et kollektivt ansvar for barns oppvekst?

Begreper som informasjon, kommunikasjon, tillit, endring og kunnskap kan være fortolkende koder er i forhold til dette emnet når vi snakker om samarbeid og medvirkning. Barnet er hovedmål for både samarbeidet og medvirkningen.

For å rydde og organisere setter jeg tema: samarbeid, medvirkning, foreldresamtaler, foreldremøter og endringer som kategorier (kategorisering og begrepsavklaring med fortolkende og forklarende koding). Jeg vil bruke tekst til å vise hva styrer og foreldre legger i de ulike kategoriene / tema. Da bruker jeg utsnitt, svar og forklaringer for å beskrive de ulike forventninger til de ulike tema. Da kommer det fram hvordan foreldrene opplever de ulike emnene og jeg tillegger svarene en mening og en tolkende-kode. Det blir et klassifisert utsnitt av data som er kodet i kategorier for å organisere dem i tema. Kategoriene blir betegnet som begreper som viser til sentrale temaer i prosjektet. Kategorisering av data er

en interaksjon mellom forskers forståelse og tendenser i datamaterialet. Det er viktig å være fleksibel og kunne endre underveis etterhvert som en får ny forståelse for tema (Thagaard, 2013). Kvalitativ metode viser til at utvelgelse av data foregår parallelt med innsamling og analyse (Grønmo, 2016).

7.8 Identifiserer mønster og tolkninger

Kvalitativ analyse mål er å skape oppnå en forståelse av datamaterialet som er mer enn intervjupersonens beskrivelse av egen erfaring og synspunkter. Forsker legger mening i det som står i teksten ut fra egen kunnskap, erfaringer og teorier som er lagt til grunn for forskningen. Teksten blir oppdelt og tatt ut av sin opprinnelige sammenheng og tolket ut i fra forskers kunnskap og andre teorier. Tolkningen av data skal fremheve meningen i teksten. (Thagaard, 2013).

Jeg vil analysere og se om det dukker opp mønstre som kan vise til hvordan foreldrene og barnehage ser på sine roller og oppdragermandat i et samarbeid. Tolke de svarene som kommer fram og se om det er sammenhenger eller ulikheter på hvordan styrer og foreldre erfarer dette.

7.9 Temasentrert analytisk tilnærming

Temasentrert presentasjon av materialet når en retter oppmerksomheten på de tema som prosjektet skal belyse. Studere informasjonen innenfor hvert tema for alle deltakere. Målet er å virkelig grave i hvert enkelt tema og sammenlikne informasjon og data fra alle deltakerne og få forståelse for deres oppfatning av dette. I en slik oppdeling kan teksten bli tatt ut av sin opprinnelig fortelling og derfor viktig å vise til den sammenheng dette blir tatt fra. (Thagaard, 2013). Min presentasjon av blir delt inn i tema, og jeg søker etter deres erfaring som gruppe, men jeg velger å gi styrerne i hver barnehage egen stemme på enkelte tema. Dette for å se om det er ulike forståelse og erfaring innenfor samme tema. Siden alle får spørsmål innenfor de tema jeg vil undersøke vil jeg si det får en temabasert analytisk tilnærming.

Temasentrert analyse viser til at vi har informasjon om samme tema fra alle deltakerne. (Thagaard, 2013). I min undersøkelse har jeg to ulike deltakergrupper og jeg vil se om det er likhet eller forskjeller i svar på de tema som jeg tar opp i intervjuene. Jeg stiller spørsmål innenfor de samme tema og begge grupper informerer og gir sin mening om dette tema. I min tolkning vil jeg se hvordan de oppfatter egen rolle for de tema som jeg tar opp.

7.9 Etisk dilemmaer

Forsker kan bli påvirket og bør være bevisst og ha evne til refleksjon over egne valg i egen praksis

(Ringdal, 2013). Jeg vil være åpenhet om de valg jeg har tatt gjennom hele prosjektet, og være reflekterende for å kunne tolke og svare på mine spørsmål det beste jeg kan ut i fra mine forutsetninger.

Det er et etisk spørsmål hvordan vi behandler de svarene vi har fått gjennom intervju og hvordan man vektlegger meningene i svarene. Det er viktig å anonymisere intervjupersonene ved å uttrykke funnene som en felles mening eller svar. Det er viktig å ikke differensiere barnehagene og holde tilbake informasjon som kan identifisere (Thagaard, 2013). Når jeg har valgt to barnehager kan det være vanskelig å anonymisere og differensiere svarene med så få intervjupersoner. Jeg må best mulig fremstille barnehagene likt og ikke sammenlikne dem opp mot hverandre. Det er viktig å ikke fremstille styrer eller foreldre negativt og best mulig uttrykke meninger som en felles mening, samtidig vise til hver enkelt utsag og fortelling. Det er intervjupersonenes personlige erfaringer og jeg vil behandle innsamlet data og intervjupersonene med respekt.

8.0 Presentasjon av data

Mine består av 4 foreldre og 2 styrere fra 2 ulike barnehager. Jeg velger å vise til leder i en stor barnehage som styrer A, og leder i en mindre barnehage som styrer B. Foreldrenes informanter svar vil jeg referere til som foreldre og vil ikke differensiere hvilken barnehage de har sine barn. Jeg vil prøve å få fram foreldres og styrers erfaringer og opplevelse gjennom deres fortellinger, for å få fram hvordan de opplever samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet og hvordan medvirkning kommer fram i dette samarbeidet. Jeg vil benytte noen sitater for å bruke informantenes egne ord i fortellingene.

8.1 Foreldrenes perspektiver

8.1.1 Hvordan opplever foreldrene egen rolle i et samarbeid?

Jeg starter intervjuet med å stille spørsmålet om hva foreldrene tror barnehagen forventer av dem i et samarbeid. Foreldrene uttrykte at de er engasjerte og viser interesse for det

som skjer i barnehagen. Alle foreldrene svarte at de ser på sin oppgave å lese informasjon, holde seg oppdatert på planer og følge de retningslinjer som barnehagen har.

Flere foreldre var opptatt av at det var deres ansvar å passe på at barna har klær og utstyr, slik at barna kunne delta i de ulike aktivitetene som var i barnehagen. Ut ifra de svarene foreldrene gir, antar foreldrene at barnehagene ikke hadde så store forventninger til dem.

«De forventer vel ikke gull og grønne skoger».

«Forventer at jeg følger opp det beskjeder og leser nyhetsbrev. Stiller med det barnet trenger i barnehagen».

Ut fra sitatene ovenfor kan virke som foreldre i starten av intervjuet tenker at de ikke har en stor eller aktiv rolle i det som skjer i barnehagen. Det å medvirke på det som skjer i barnehagen har ikke så stort fokus når vi snakker om samarbeid. Det er informasjon som er det foreldrene trekker fram som viktig i dette samarbeidet. Det at barnehagen og hjem deler informasjon for å gi barnet en trygg og god hverdag.

8.1.2 Foreldres forventninger til barnehagen

I foreldrenes beskrivelse av hva de forventer av barnehagen trekker mange foreldre fram informasjon. Informasjon om hvordan dagen har vært, hva de har gjort og hvordan barna trives i barnehagen. Ut i fra mine data kan jeg lese at foreldre har et stort ønske om å få et innblikk i barnas hverdag i barnehagen. Videre uttrykker foreldrene at det er viktig at barnehagen følger opp barna og ser hvert enkelt barn. En forelder uttrykker at barnehagen har ansvar for å informere om alt de trenger å vite.

«Jeg forventer at jeg får den nødvendige informasjonen en trenger og hvordan barnet har det. At man får den oppfølging hvordan dagen har vært.... At en får den informasjon en føler en trenger, for å vite at barna har det greit i barnehagen».

«Barnehagen er en kjempeviktig del av mine barns oppvekst og det de skal lære om alt. Det må de formidle videre til oss. De er flinke til å legge ut bilder på nett og en får informasjon der. Så forventer jeg at de snakker ordentlig til barna og til oss. Vi skal føle at barna våre blir sett. At de formidler det som er å formidle»

«Det å få et innblikk i hverdagen og føle at de nesten er der»

«God og lettfattelig informasjon. Informasjon kan skrives på mange måter og trenger ikke være tung og vitenskapelig, men mer folkelig».

Disse utsagnene fra foreldrene viser at det er viktig med god informasjon og denne informasjonen er knyttet til barnas trivsel i barnehagen og hva barna har opplevd og erfart i løpet av dagen.

8.1.3 Foreldre ønsker informasjon om sine barn

Når jeg spør styrer om informasjon viser det at begge styrere i barnehagen har gode rutiner og prosesser for å gi informasjon til foreldrene. Barnehagen gir informasjon gjennom planer, månedsbrev, bilder, dialog og samtaler på avdelingene ved henting og levering. Den store barnehagen har (nettportal med kommunikasjonsløsninger for barnehager) en digitalt plattform der barnehagen kommuniserer med foreldrene. Her legges det ut planer, brev, nyhetsbrev, bilder og kommunikasjon med den enkelte forelder. Foreldre må aktiv gå inn og søke informasjon her og styrer forventer og arbeider med å få gode rutiner slik at foreldre skal benytte seg av denne plattformen. Den lille barnehagen kommuniserer gjennom mailer der de sender planer, nyhetsbrev og annen informasjon. I garderoben har de en tv-skjerm der de viser bilder.

Begge styrerne forteller at det er avdelingen som har ansvar for den daglige kontakten og det er barnehagelærer og resten av personalet på avdelingen som har ansvar for det individuelle samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet.

Det kommer fram mine data at foreldre ser på informasjon som en viktig del i et samarbeid. Foreldrene forteller at det er viktig for dem å dele og fortelle om sitt barn slik at barnehagen kan best mulig ta vare på barnet. De uttrykker at det kan være de trenger ekstra oppfølging eller at en må ta hensyn på grunn av helsemessige årsaker, eller mindre årsaker som eksempel sovet dårlig en natt, ikke spist frokost eller ikke ville i barnehagen. Informasjon av slik art mener foreldre er viktig å formidle til barnehagen, slik at barnehagen kan ta hensyn ut i fra barnets behov.

«Tilbakemeldinger om barnet mitt – og hvordan vi som foreldre kan støtte barnet vårt»

«Oppfølging på hvordan dagen har vært»

Videre forteller alle foreldre at de ønsker tilbakemeldinger og informasjon på hvordan barna har det i barnehagen sosialt og hvordan progresjonen deres er i forhold til læring og

utvikling. De ønsker å vite hva barnehagen jobber med og hvilke aktiviteter barna har fått oppleve i tiden de er i barnehagen. Alle foreldrene uttrykker at det er spesielt viktig for dem å vite om det har skjedd noe utenom det vanlige i barnehagen. Som for eksempel om de har slått seg, hatt en adferd som er utenom vanlig eller forventet eller hvem de leker med.

«Nødvendig informasjon om barnet»

«At de er ærlige og kommer og prater med oss»

«Jeg vil vite om barnet mitt har slått seg eller det har hendt noe»

«Ønsker å vite om barnet oppfører seg»

Under intervjuene viser foreldrene stort engasjement og interesse for eget barn om hvordan det har det i barnehagen. Det kommer fram av mine data at foreldrene opplever å få mye positive tilbakemeldinger på hvordan barna har det i barnehagen gjennom dialoger, månedsbrev og bilder. Det er to foreldre som ytrer ønske om å vite mest mulig om tiden barnet er i barnehagen. De uttrykker ønske om å kunne bruke mer tid sammen med egne barn.

Mine data viser at foreldre har fokus på eget barn når de snakker om informasjon og samarbeid med barnehagen. Det er det individuelle samarbeidet som blir trukket fram når vi snakker om barnehagen og samarbeid. Det er i situasjoner og møtepunkter med barnehagelærer de opplever et samarbeid, der de deler informasjon og erfaringer

8.1.4 Hvordan engasjerer foreldrene seg i barnehagen

Det kommer fram i intervjuene at foreldre som jeg intervjuet engasjerer seg og er aktiv når de får konkrete oppgaver. De forteller at de tar med seg ting som barnehagen trenger, de svarer på spørsmål som blir stilt, og kommer med forslag til aktiviteter og leker. En forelder forteller at de stiller på dugnad og kommer på arrangementer som barnehagen arrangerer. Tre av fire foreldrene som er intervjuet engasjerer seg i foreldresamarbeidsutvalget og har dermed tatt et ansvar for å ta del i barnehagens virksomheter.

Det kommer også fram at en forelder mener at foreldre i dag er veldig travel og hen forteller at hen ikke ønsker å bruke så mye tid i barnehagen, da de ønsker å bruke den lille tiden de har sammen med egne barn. En forelder forteller at hen bruker tid på å snakke med personalet når hun leverer eller henter, for å få informasjon og et innblikk i det som skjer i barnets hverdag.

8.1.5 Foreldrenes syn på egen kompetanse i et samarbeid

Når jeg spurte foreldrene om hvordan de medvirket i det pedagogiske arbeidet og om barnehagens innhold ga foreldre uttrykk for at det var vanskelig å svare på dette. De måtte tenke litt før de kunne svare på dette spørsmålet og noen måtte få spørsmålet forklart eller de svarte at det visste de ikke. En forelder mener de ikke har korrigert noe i det pedagogiske opplegget annet enn å lese gjennom planer og godkjenne dem. En annen forelder svarte: *«Nei – lite eller ingenting. Jeg lar de som kan det, ta seg av det pedagogiske»*

Foreldrene bruker litt tid på å svare på spørsmål om pedagogisk arbeid, men når de får litt tid og gir eksempler på hvordan de har vært med å påvirke arbeidet i barnehagen, kommer det fram at foreldre har medvirket på flere måter.

«Det nærmeste vi har vært med på å medvirke er at vi har kjøpt inn utstyr som gjør at de kan være mer ute og spikke med kniver og få lov til å styre på litt ute selv»

«En av tingene jeg vet jeg har medvirket er at jeg har sagt at de ikke må ta ned trærne fra uteområdet. Det er det eneste arena for motorisk læring. Vi må beholde det lille området som barnehagen har.»

«Jeg har også tatt opp på vegne av meg selv, der de hadde en ansatt som var på tiltak.....At et sånt voksen menneske kunne være inne på en småbarnsavdeling med barn under 1-år, skapte en del farlig situasjoner som jeg tok opp».

Det viser at foreldre har vært med å medvirke på ulike måter. Det kommer fram at foreldre har tanker om det pedagogiske arbeidet som gjøres i barnehagen. De er opptatt av hva barna skal få oppleve og erfare og har forslag til hvordan barnehagen kan tilrettelegge for dette. Gjennom det de forteller viser foreldre at de har meninger og forventninger til dem som jobber i barnehage og at personalet og andre mennesker som er innom barnehagen har kompetanse til å gi barna omsorg og trygghet.

8.1.6 Det kan være vanskelig å medvirke i barnehagens pedagogiske arbeid og innhold.

Foreldre har tillit til at barnehagen gir et godt pedagogisk tilbud og kunnskap og erfaringer på hva som er viktig for barna. Mange foreldre kommenterer at de ikke føler behov for å legge seg for mye opp i barnehagens arbeide med innholdet og det faglige arbeidet i barnehagen. Her uttrykker foreldrene at de ikke har så mye å bidra med på det pedagogiske arbeidet og barnehagens innhold.

Foreldrene gir også uttrykk for at de er fornøyde med det arbeidet barnehagen utfører.

«Jeg tror ikke vi er så veldig mange som har hatt veldig mye å komme med.»

«De har et planverk, så har de på en måte sitt å forholde seg til og det er forhåndsdefinert hva de skal innom. Ja de har vel aldri involvert oss.»

«De har mer peiling enn vi har. Da er det best at vi følger dem og ikke de skal følge oss.»

I statene under kommer det fram hos noen av foreldrene at de har tanker og meninger om hva som er viktig for eget barn. En av foreldrene gir uttrykk for ønske om mer diskusjon eller samtaler om annet enn det som bare er positivt og alt som går bra under foreldresamtalen.

«Vi skal gjøre barna til god samfunnsborgere, det klarer vi ikke alene. Vi må ha litt hjelp. Det er vel den hjelpen jeg ønsker meg.»

«Det er veldig mye oppsummering om hva som er bra. Jeg har prøvd å etterspørre, om det er noe spesielt vi skal jobbe med»

«Alt kan ikke være rosenrødt hele tiden. Det virker som utfordringer løser de på en måte selv».

«Jeg syntes de styrer seg i stor grad selv. Men de har jo mange års erfaring på hva som er best og greiest å løse ting».

Ut i fra dette kan det se ut som foreldre føler seg trygge på at barnehagen gir et godt tilbud til barna. De uttrykker stor tro på barnehagens kompetanse og faglighet, og ønsker ikke ta så mye del i dette arbeidet. De forteller at barnehagene gir god informasjon og har gode verktøy som viser at de har kompetanse og faglig innhold på sitt arbeid og har et godt tilbud som barn og foreldre er fornøyd med. Dette gjør foreldrene trygge på at barna får et godt tilbud i barnehagen.

«Jeg har anbefalt barnehagen til andre».

«Leverer barnet mitt her og har full tillit»

«Det er en kommunal barnehage og de er ikke akkurat steinrike. Men fy søren de klarer det. De får til mye og gjør mye med det de har. Og med flinke ansatte»

Det som er felles for foreldrene er at alle gir uttrykk for at de er opptatt av at deres barn blir sett og fulgt opp på best mulig måte i gruppene. Når de snakker om eget barn, gir foreldre

uttrykk for at de ville gitt beskjed dersom de ønsker medvirkning for tilrettelegging og eventuelt endring på en avgjørelse som er tatt.

En forelder uttrykker dette ansvaret med å komme med ønsker om endringer for eget barn, eller tilrettelegging for å fremme eget eller barnets ønsker.

«Sønnen min opplevde å være i en gruppe han ikke hadde lyst å være i, og jeg tok det opp».

Sitat viser at foreldre har kunnskap om eget barn og følger opp barna med å dele informasjon og kunnskap med barnehagen.

«Når det er spesielle ting vi har fokus på hjemme, som vi kanskje jobber litt ekstra med eller når det er behov for kosttilpasninger.»

«Fortelle litt om hverdagen vår hjemme. Det at barnet har sovet dårlig en natt eller om det er noe han har klart hjemme. Fortelle litt sånn at de kan legge til rette for den type aktiviteter».

En forelder forteller at de er opptatt av at en må dra i samme retning. Hen mener foreldrene må ha tro på det barnehagen gjør er fornuftig og riktig, og følge opp det som er bestemt i barnehagen. Siden det er mange forskjellige meninger blant foreldre og barnehagen skal ta vare på en stor gruppe barn er det viktig at foreldrene følger det barnehagen forteller. Hen mener det må være likhet mellom barnehagen og hjemmet. For å skape trygghet og likhet for barna, er det foreldrene som må innordne seg de valgene som barnehagen tar.

8.1.7 Foreldrenes opplevelse av kollektiv medvirkning

Ut ifra det styrerne forteller om medvirkning på barnehagens arbeid kan det virke som foreldre velger bort å møte på foreldremøter, som er stedet styrer informerer om det kollektive arbeidet.

Foreldrene uttrykker at de gir beskjed når det er noe de mener bør endres, men viser mindre interesse i å ta del i det arbeidet som handler om kollektivt ansvar når barnehagen legger opp til medvirkning og inviterer til foreldremøter. En forelder forteller at de er få foreldre på foreldremøtene. Hen forteller at det er de som sitter i foreldrenes arbeidsutvalg eller nye foreldre som møter på foreldremøtene.

Når foreldrene snakker om medvirkning og hvordan de har vært med å påvirke i barnehagen, forteller at de kommer med ideer eller endringer til forbedring. Når det er noe de mener kan gjøres annerledes, bedre eller noe som de mener de trenger.

Eksempler som en forelder hadde medvirket på:

- Tilbakemelding til barnehagen når barn ble sendt hjem litt snue og hoste og ikke var syke. Barnehagen hadde en for streng grense for når de ringte foreldre. Foreldre oppfattet barna som friske, mens barnehagen ville de skulle være hjemme.
- Eller foreldre kom med forslag om å henge opp spritdispenser ved porten i en slik høyde at barna kunne nå dem eller vasker på utelekeplassen.

Når jeg spør hvordan foreldre har vært med på ulike prosesser og andre oppgaver er det litt forskjellig hvordan foreldrene opplever dette. I den store barnehagen har foreldrenes arbeidsutvalg vært med og drøftet barnehagens ønske om å stenge barnehagen to uker i sommerferien. En forelder som satt i foreldrenes arbeidsutvalg var med på dette møtet og opplevde å bli tatt med i prosessen, selv om det ble den endringen som styrer ønsket.

«Det ble lagt inn et forslag om 2 ukers ferie-stenging, for å begrense bruk av vikarer. For noen foreldre kan det være ubeleilig, for man blir bundet opp. Men for barna så har de mye bedre av det. Så det var en vanskelig prosess. Men jeg tror de kjempet for barns beste».

Det viser at foreldre har vært med i prosesser der endring som påvirker barnehagens drift og styrer har brukt foreldrenes arbeidsutvalg til å drøfte saker som påvirker foreldrene. Foreldrene fikk mulighet til å komme med sine synspunkter i saken, men styrer argumenterte for barnas beste og vant fram. Foreldrene godtok denne avgjørelsen og det ble feriestengt barnehage 2 uker i sommerferien.

I den lille barnehagen har det vært et ønske fra en foreldrerepresentant i foreldrenes arbeidsutvalg om å diskutere feriestengt barnehage og åpningstider. Hen opplevde liten respons fra styrer og saken ikke blir tatt opp til diskusjon. Hen uttrykker ønske om mer fleksibilitet i forhold til åpningstider og lange sommerferier og viser til at det er litt frustrasjon blant foreldre dette.

«Mer fleksibilitet er vel det vi prøver å få til her. I form av åpningstider og ikke ha så lang sommerferie. Og når vi kommer tilbake er det en ny planleggingsdag».

Forelder opplever at dere interesser og innspill eller ønsker ikke blir tatt opp til drøfting med styrer.

Det kommer ikke tydelig fram hva styrer mener om medvirkning. Når styrer snakker om medvirkning forteller de om foreldrenes innflytelse og hvor viktig den er. Men det kommer ikke tydelige fram hvordan de jobber for å gi foreldre muligheter til å medvirke kollektivt i barnehagens virksomhet.

8.2 De ulike samarbeidsfora

8.2.1 Foreldresamtalen har fokus på det Individuelle samarbeide og medvirkning på eget barn

Styre i begge barnehager forteller om hvordan de ønsker å møte foreldrene i et samarbeid. De har planer og ideer på hvordan de skal tilrettelegge for det individuelle samarbeidet og har positive erfaringer med de ulike møtepunktene for individuelt samarbeid. Begge styrerne uttrykker at det er viktig at foreldresamtalen skal være nyttig og informativ for foreldrene. Begge barnehagene har utarbeidet ulike maler for hvordan gjennomføre foreldresamtalene og hva denne samtalen skal inneholde. De trekker fram at foreldresamtalen skal være innom de ulike temaer i barnas utvikling og fortelle hvordan barnet har det i barnehagen. De forteller at det er viktig at barnehagelærer er godt forberedt til dette møtet.

Alle foreldrene sier de er veldig fornøyde med de foreldresamtalene de får tilbud om og gir uttrykk for at de blir godt mottatt og blir tatt på alvor. De forteller at det er godt å ha tid til å snakke om barnet og barnets utvikling og muligheten til å ta opp eventuelle saker.

Foreldrene opplever at det i dette møtet blir snakket mest om barnets utvikling, positive hendelser og erfaringer barna får i barnehagen. En forelder trekker fram at hen mener det er viktig at barnehagen er ærlig. En annen forelder som ønsker litt mer diskusjoner og ikke bare høre om alt det positive om barna.

Foreldregruppen jeg intervjuer uttrykker at de er trygge på egen foreldrerolle. De forteller alle at de har barn som trives i barnehagen og som ikke krever noe ekstra. Alle foreldrene sier at de ville gitt beskjed dersom de ikke var fornøyd med barnehagens tilbud.

Det jeg kan se ut i fra mine data virker der som foreldrene er fornøyd med det individuelle samarbeidet og hvordan barnehagen legger til rette for at de får muligheten til å snakke om eget barn.

8.2.2 Foreldrenes erfaringer av kollektivt samarbeidet og medvirkning i barnehagen

Mine informanter har kjennskap til det kollektive samarbeidet og de ulike møtepunktene som barnehagene tilbyr. Tre av fire foreldre har vært involvert i foreldrenes arbeidsutvalg og en forelder jobber i barnehagen. De har alle vært involvert og er kjent med barnehagens pedagogisk arbeid gjennom årsplanen og andre felles oppgaver som handler om drift og pedagogisk arbeid.

En forelder oppfatter foreldremøtet som et informasjonsmøte der styrer informerer om felles saker. Videre blir det uttrykt av to foreldre at det er få foreldre som stiller på disse møtene. En forelder mener det kan være vanskelig å tørre å si sin mening i et stort foreldremøte.

Mine data viser at foreldre snakker lite om det kollektive arbeidet som barnehagens pedagogiske arbeid, innhold og virksomhet. En forelder forteller at de gjerne ikke snakker så mye om det som fungerer godt. Begge barnehagen informerer om planer og nyhetsbrev der de viser til fagplaner og rammeplanen. To forelder forteller at barnehagen er god på å vise hvordan de jobber etter rammeplaner og andre styringsdokumenter

«Ingen som sier noe når de er fornøyd»

«Barnehagen har sine dokumenter og rammer som de må følge»

«Barnehagen er flink til å informere og viser til hvilke mål i læreplanen de jobber med»

8.2.3 Styrers erfaringer av kollektivt samarbeidet og medvirkning i barnehagen

Begge styrerne i barnehagene forteller at de bruker foreldremøtene til å ta opp de kollektive sakene som gjelder hele barnehagen. I de møtene benytter styrer å informere om årsplan, foreldreutvalget og andre saker som er felles for hele barnehagen. Begge styrere opplever liten oppslutning på de møtene og syntes det er vanskelig å få foreldrene som gruppe til å ta del i barnehagens arbeid. Styrer i stor barnehagen vurderer å endre på innholdet i dette møtet. Samtidig syntes hen at det er en god måte å presentere felles informasjon, men føler det blir de samme tema som prates om hvert år og foreldrene kommer med lite innspill på foreldremøtene.

Styrer i liten barnehage har endret foreldremøtet fra å være et informasjonsmøte til et temamøte der en tar opp ulike saker som interesserer og engasjerer foreldrene. Da har de hatt forelesere inne som har snakket om tema som nettvett og mobbing. Styrer i stor

barnehage vurderer å endre sine møter og bruke dette møtet til å snakke om hva og hvordan barnehagen jobber med ulike tema og prosjekter og prøve å involvere foreldrene mer i dette arbeidet.

Det viser i mine data at både foreldre og styrer opplever foreldremøtene lite effektive og foreldre uteblir på foreldremøtet.

8.2.4 Styrers samarbeid med foreldrenes arbeidsutvalg

Det blir valgt representanter til foreldrenes arbeidsutvalg i begge barnehagene og en av deres oppgave er å arrangere sommerfesten i barnehagen. Da er det foreldrene som planlegger og står for det som skjer denne dagen. Styrene forteller også at samarbeidsutvalget har som oppgave å godkjenne årsplanen.

Det kommer fram i mine data at det er forskjell på hvordan styrer legger opp til samarbeid med foreldrenes samarbeidsutvalg.

Styrer i stor barnehage forteller at hen har et godt samarbeid med foreldrenes arbeidsutvalg. Hen mener at foreldrenes samarbeidsutvalg fungerer godt og at de driver seg selv.

«FAU fungerer godt i denne barnehagen. de har jevnlige møter uten oss og det kommer referater og innspill. Jeg får gjerne beskjed om et møte nesten onsdag, har du noen du vil vi skal diskutere. De er veldig gode de som er nå».

«Vi tar foreldre veldig på alvor»

Foreldrenes samarbeidsutvalg møter regelmessig og at de tar kontakt med styrer når de skal ha møter og om det er noe de skal diskutere. Styrer i stor barnehage uttrykker at foreldrene som sitter i denne gruppen arbeider godt sammen med styrer.

Styrer liten barnehage forteller lite om hvordan foreldrenes arbeidsutvalg jobber. Kontakten mellom styrer i liten barnehage og foreldrenes arbeidsutvalg skjer på mail eller på telefon. Det kommer fram av styrer at hen har fokus på å være synlig og tilgjengelig for alle foreldre til å ta kontakt.

«Jeg tror ikke de skjønner at de har så stor innflytelse»

«Vi bruker Fau i den grad det er. Så i forhold til sommerfesten og når de har noen innspill. Når det er noe de vil, så er vi lydhør. Men det er lite. »

Styrer i liten barnehage uttrykker at hen får lite innspill fra foreldrene og kunne ønsket litt mer tilbakemeldinger, spørsmål og diskusjoner fra foreldrenes arbeidsutvalg. Samtidig legger styrer i liten barnehage opp til uformelle kontaktpunkter for å ha kontakt med foreldrene.

8.3 Styrers perspektiv

8.3.1 Hvordan arbeider styrer for at foreldre skal få medvirke

Begge styrere trekker fram årsplan når en snakker om at hvordan foreldrene er med å medvirke. De forteller at de sender ut årsplanen på høring til foreldrenes arbeidsutvalg med ønske om innspill og tilbakemeldinger fra foreldre. Begge styrere uttrykker at de har fått liten respons når de sender årsplanen ut på høring.

Et år inviterte styrer i liten barnehage foreldrene til å arbeide med årsplan på et foreldremøte. Hen forteller det var få foreldre som møtte og føler foreldre velger bort slike møter. Hen opplevde at de foreldrene som møtte, opplevde det som kjekt.

«Vi inviterte foreldre på et møte for å arbeide med årsplan et år. Det var veldig dårlig oppmøte. Men det var noen som kom og vi arbeidet med veggaviser. De skrev nå og styrte på. I år sendte jeg ut årsplanen til alle foreldre og ba dem sende tilbakemeldinger via Foreldresamarbeidsutvalget sine representanter. Det var ikke en tilbakemelding....da har vi i hvert fall gjort jobben vår. Vi vil at de skal være med, så tenker jeg vi kan ikke gjøre noe mer».

Begge styrerne uttrykker at de gir foreldre muligheter til å ta del i å medvirke til planer og annet kollektivt arbeid. De forteller at de har døren åpen og ønsker at foreldrene skal ta kontakt. Styrer i stor barnehage forteller at hen syntes foreldre tar mest kontakt når det er noe som gjelder eget barn. Styrer forteller at hen bruker tid på å svare på alle henvendelser å forklare og hvordan de jobber for å gi alle barn god oppfølging. Ved slike henvendelser involverer hen avdelingen og barnehagelærer, da det er personalet på avdelingene som får ansvar for å følge opp. På den måten viser styrer at hen tar foreldrene på alvor og viser at barnehagen kommuniserer og følger opp henvendelser.

8.3.2 Styrers forventinger og syn på foreldre i et samarbeid og medvirkning

Barnehagene og styrerne som jeg har intervjuet opplever foreldre som veldig engasjerte og interessert i det som skjer i barnehagen for sine barn. Styrer i stor barnehage opplever

foreldre som travel. Hen forteller at det er vanskelig å få dem med, men at det betyr ikke nødvendigvis at de ikke vil være med å ta ansvar. Hen forteller at når foreldrene får konkrete oppgaver stiller de opp for barnehagen. Men styrer ønsker ikke bruke tiden til foreldrene på flere møter. Samtidig uttrykker hun at foreldre forventer at barnehagen leverer en god kvalitet på tjenesten gir god oppfølging til barnet. Hen uttrykker at det er styreres oppgave at barnehagen levere det foreldrene forventer.

«De kjøper en tjeneste hos oss og de er fornøyd. Da tenker jeg vi har gjort det vi skal».

«Foreldre er veldig oppegående og de vet hva de vil ha. Samtidig er de søken».

Styrer i stor barnehage trekker fram det å trygge foreldrene og ha dem med i samarbeidet er noe av det viktigste barnehagen driver med. Det er styrers oppgave for å tilrettelegge for et godt samarbeid, med gir uttrykk for at foreldrene har et medansvar for å skape et godt samarbeid.

Styrer i stor barnehage snakker om å gi opplæring til foreldre slik at de benytter nettportalen til å kommunisere med barnehagen. Hen legger litt føringer og forventer at foreldre skal ta i bruk de metoder som barnehagen benytter for kommunikasjon. Hen mener at foreldre også har et ansvar for samarbeidet og en god kommunikasjon mellom barnehagen og hjemmet. Styrer i stor barnehage uttrykker at det er lett for foreldre å sende en mail når det er noe de er misfornøyd. Hen uttrykker at det er endringer i i foreldregruppen og at de er mer krevende og har klare forventninger til barnehagens tilbud og tilrettelegging. Styrer i stor barnehage uttrykker hen bruker mye tid på enkeltforeldre for å svare på henvendelser og uttrykker at foreldre er subjektive og ikke alltid ser hele bildet.

«Det er ingen mailer jeg bruker så lang tid på som når jeg skal svare en forelder som har sendt et spørsmål eller en klage eller et innspill for et eller annet. Jeg må veie ordene».

«Dagens foreldre er mer krevende og har mer tanker om hva barnet skal oppleve i forhold til mat og opplevelser generelt. Så de har klare linjer om hva de ønsker. Det er kanskje den daglige kontakten og enda mer direkte foreldresamtaler».

Styrer i stor barnehage gir uttrykk for at foreldre har det travelt og ikke ønsker å tilbringe så mye mer tid til barnehagens arbeid. Når styrer inviterer til møter i barnehagen tenker hun foreldre ønsker noe de kan ha nytte av, lære eller noe de syntes er viktig.

«Foreldre har vært på jobb. De er slitne og har vært hjemme og spist middag og de har lagt ungene. Så skal de på møte. Så har de kanskje bare lyst til å ta inn og ikke lyst til å delta».

8.3.3 Styrers forventning til egen rolle i et samarbeid

Mine data viser at begge styrerne arbeider for å skape god dialog og et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. En av informantene trekker fram foreldresamarbeidet som: «Det viktigste vi driver med». En del av jobben er å trygge foreldrene på at barna får en omsorgsfull, trygg og utviklende tilbud i barnehagen. Det er viktig å trygge foreldrene i det daglige samarbeidet gjennom utveksling av informasjon, for å gi dem informasjon som viser hva barnehagen jobber med og at barna det godt i barnehagen. Det er barnehagelærer som har daglig kontakt og oppfølging av barnet. Styrers ser på sin oppgave å følge opp og leder barnehagen som helhet og se til at de ulike møtepunktene fungerer.

En styrer forteller at det er viktig å skape trygge omgivelser for foreldre og barnet, og være til stede for å gi foreldre muligheter til å ta opp saker når det er behov for det. Dette er gjennom informasjonsbrev, foreldremøte, kontakt på mail og telefoner og gjerne være tilstede og tilgjengelig i barnehagen. Det er barnehagelærer som har ansvar for den daglige kontakten og samarbeidet om den enkelte barn og gruppe. Samtidig opplever begge styrere at de får henvendelser fra foreldre om enkeltsaker, men velger da å involverer barnehagelærer til å ta saken. En styrer forteller det er viktig å ta foreldrene på alvor. Det å følge opp de saker som blir tatt opp og gi tilbakemeldinger og argumenter for avgjørelse som ble tatt.

Sitater:

«Jeg tenker det er viktig å møte dem, høre dem, slik at de blir hørt. Det blir ikke alltid slik de har tenkt, men de får en forklaring».

«Det er barna vi er her for, og vi gjør alt vi kan for foreldre og barn»

«Vi arbeider aktivt med nye foreldre og få dem inn i systemet».

En styrer opplever deres oppgave er å levere et godt produkt som foreldre og barna er fornøyd med. Når foreldrene er fornøyd med dette tilbudet, så har styrer gjort det som er forventet av hen.

8.3 Oppsummering av funn

Mine data viser at foreldre se stort sett fornøyd med barnehagens tilbud og gir uttrykk for at de ikke medvirker i det pedagogiske arbeidet. Deres interesse er i det individuelle samarbeidet og medvirkning for eget barn. De virker trygge på egen foreldrerolle og ser på seg selv som engasjerte og mener de følger opp de oppgaver som barnehagen gir dem.

De opplever at de har muligheten til å medvirke og at de har vært med på å medvirke og påvirke barnehagen til enkelte endringer.

Det kommer fram at styrer har fokus på samarbeid i barnehagen og har tanker om og vurderer møtepunktene mellom barnehage og hjem. Foreldresamtalene opplever foreldre og styrer fungere som et godt møtepunkt, mens foreldremøtet er endret eller vurderes å endres da det er liten oppslutning på dette møtet.

Både foreldre og styrer trekker fram informasjon som en viktig del av samarbeidet og både barnehagene og foreldrene gir uttrykk for at de gir god informasjon til hjemmet.

9.0 Drøfting

I denne delen vil jeg trekke fram funn i min empiri og se hvordan styrer og foreldre medvirker på det individuelle samarbeidet og i det kollektive samarbeidet som er i barnehagen.

Ved å bruke (Arnstein, 1969) begrepsstige for medvirkning vil jeg se i hvilken grad foreldrene medvirke hvordan de bruker eller eventuelt om de bruker sin borgerplikt og borgerrett til å påvirke tjenesten og barnehagen. Jeg vil se hvordan begrepene som (Stamsø, 2009) legger til grunn for at medvirkning skal bli synlig og skal ha en hensikt.

Jeg vil trekke fram New Public Management som ide og se om medvirkning i barnehagen påvirker tjenesten og foreldrerollen når en skal ha et delt ansvar for barns oppvekst og et delt samfunnsmandat.

9.1 Foreldre er fornøyd med barnehagens tilbud og dette påvirker samarbeidet.

Barnehagen er et av de offentlige velferdstilbudene der brukerne er mest fornøyd og scorer høyest på brukerundersøkelsen (Kunnskapsdepartementet, 2012-2013). Gjennom gode møtepunkter og tett samarbeid opplever foreldre at de blir tatt på alvor og lyttet til. I den daglige kontakten bygges det relasjoner og dette kan være med på å skape fornøyde foreldre. Det virker som gode relasjoner, interessant og forståelig informasjon gir fornøyde foreldre og barnehagene scorer høyt i brukerundersøkelser (Grythe J. o., 2002).

Foreldre uttrykker stor tillit til barnehagen og uttrykker at de er trygge på at barnehagen har kompetanse, og gir barna omsorg, lek og utvikling. Barnehagene viser sin faglighet og kompetanse gjennom informasjonen de og dokumentasjon de gir foreldre og trygger dermed foreldrene på at de får et godt pedagogisk tilbud. Ser vi dette i sammenheng med (Arnstein, 1969) sin begrepsstige, kan dette peke i retning av tredje trinn der informasjon er sentralt. Foreldre opplever at de får en stemme og blir lyttet til, men at avgjørelsene blir tatt av barnehagen. Dette kan også sees i sammenheng med at barnehagen er et av de offentlige velferdstilbudene der bruker er mest fornøyd og scorer høyest på brukerundersøkelsen (Kunnskapsdepartementet, 2012-2013). Gjennom gode møtepunkter og tett samarbeid opplever foreldrene at de blir tatt på alvor og lyttet til. I den daglige kontakten bygges det relasjoner og dette kan være med på å skape fornøyde foreldre. Det virker som gode relasjoner, interessant og forståelig informasjon gir fornøyde foreldre og barnehagen scorer høyt i brukerundersøkelser. Brukerundersøkelsen i Bergen 2019 viser at de fleste foreldre

uttrykker at de er fornøyde med samarbeidet mellom barnehage og hjem (Bergen kommune, 2020). Mine informanter kan settes i den kategorien av foreldre som er fornøyd og opplever at de har et godt samarbeid med barnehagen.

Mine informanter uttrykker at de har daglig kontakt med barnehagen når de henter eller leverer barnet i barnehagen, og dette er med på å skape relasjoner, dialog og samarbeid. Grønning et al. (1984) påpeker at daglig kontakt med barnehage og hjem skaper relasjoner, dialog og samarbeid. Foreldre som jeg intervjuet uttrykker at de har et godt samarbeid og dialog med barnehagelærer, og mine informanter opplever personalet som veldig positive og imøtekomende i deres møte med barnehagen. De uttrykker at de blir tatt på alvor når de tar kontakt med barnehagelærer når de har saker de vil ta opp. Videre forteller de at personalet viser interesse og er støttende og åpen for foreldrenes ønsker og behov. Her kan se at enkelte utsagn fra foreldrene peker visere på (Arnstein, 1969) behovsstige og mer mot trinn 4, der foreldre i større grad får medvirke gjennom konsultasjon.

Grythe og Midtunstad (2002) påpeker at det er styrers oppgave for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehage og hjem og se at de ulike møtepunktene mellom barnehage og hjem fremmer fellesskap, samarbeid og medvirkning til beste for barnet. Styrer forteller om formelle og uformelle tilstelninger som skjer i barnehagen og hvordan dette er med å gi trygghet og tillit til foreldrene, og dette samsvarer med det Grythe og Midsundstad (2002) påpeker. Spesielt foreldresamtalene trekker foreldre fram som et positivt møtepunkt der de får snakke om eget barn og får god informasjon om barnets utvikling. I foreldresamtalen viser det at flere av betingelsene for medvirkning er tilstede (Stamsø 2009). Foreldrene opplever å få brukervennlig informasjon og erfaringskunnskap om barnet utveksles i foreldresamtalene. Mine informanter som har barn i barnehagen gir uttrykk for at de er trygge i rollen som forelder, og det kan vise at det er lik kontroll og makt mellom den profesjonelle og bruker i barnehagene. Det kan virke som begge parter har lik forståelse for at barnet er i fokus i disse samtalene, og begge parter deltar og engasjerer seg i barnet. Kan barnehagen klarer å legge til rette for gode møtepunkter med gode betingelser for medvirkning kan dette gi en høyere grad av fornøyde foreldre (Grythe J. o., 2002).

I intervjuene med foreldrene kommer det imidlertid fram at foreldrenes behov for å medvirke henger sammen med hvor fornøyde de er med barnehagen. Dersom foreldre er fornøyde med barnehagens tilbud har de i mindre grad ønske om å medvirke på

barnehagens innhold. Det kan se ut som det primært er knyttet til hvordan egne barn trives i barnehagen i barnehagen. Ser en dette opp mot Stamsø (2002) grad av brukermedvirkning så gir ikke foreldre uttrykk for at de ønske å være med å påvirke, men det kan virke som foreldre opplever de har innflytelse på eget tilbud dersom de ønsker å påvirke.

Mine informanter uttrykker at de er trygg på at barnehagen har kompetanse og gir barna omsorg, muligheter for lek og utvikling. Barnehagen viser sin faglighet og kompetanse gjennom informasjonen de sender ut til foreldrene og trygger dermed foreldrene på at barna får et godt pedagogisk tilbud.

9.2 Informasjon og innsyn i barnehagens arbeid gir større mulighet for å medvirke

Mine informanter uttrykker at styrer og barnehagelærere i barnehagen jobber aktivt med å gi foreldrene den informasjon som foreldrene ønsker. En barnehage bruker en nettbasert plattform for informasjon gjennom planer, nyhetsbrev og bilder. Barnehagene i min undersøkelse benytter bilder på skjerm i barnehagen eller på en nettbasert plattform.

Gjennom bilder dokumenterer barnehagens innhold og er det lett tilgjengelig informasjon for foreldrene. Stamsø (2009) sier at for å gi mulighet for medvirkning må foreldre få innsyn og informasjon om virksomheten for å kunne ta stilling til barnehagens tilbud.

Arnstein(1969) viser til informasjon som et av trinnene for å gi bruker skal få en grad av legitimering i bruke av medvirkning og det kommer fram i mine data at styrer og barnehagelærere dette er mine informanter gode på. Gjennom informasjon vil bruker få en utvidet forståelse for barnehagens innhold og hva som ligger bak de beslutningene som styrer tar

Både styrer og foreldre uttrykker at av informasjon er en viktig del av et samarbeidet og ved å gi innsyn i barnehagens arbeid vil gi muligheter for foreldrene til å ytre sine ønsker og behov. Dette er i tråd med NPM og tanken om for å skape en mer tilrettelagt tjeneste for bruker, har barnehagene åpnet opp for deling av informasjon og gitt mer innsyn i barnehagens virksomhet de senere årene. Det har gitt foreldre større mulighet til å medvirke på barnehagens tjeneste. Fra å være manglende samarbeid der foreldre ble sett på som bruker uten muligheter for å gå i dialog med barnehagen, har det vært en endring i syn på foreldre og se på dem som en ressurs som skal ha innflytelse på barnehagens virksomhet (Andersen og Rasmussen 1996).

Foreldrene forteller likevel at de ikke opplever å medvirke på barnehagens innhold og pedagogiske arbeid. De uttrykker at barnehagen er god på dette, og at barnehagen viser gjennom planer og nyhetsbrev hvordan de følger rammeplanen. Det kan oppleves som vanskelig å medvirke i ferdige planer når en ikke har vært med i en prosess. Det er viktig å være med tidlig i prosessen for å få til reel medvirkning (Jensen A. og Tronsvoll, 2012). Når barnehagen viser sin kunnskap og erfaringer kan det oppleves som vanskelig for foreldre å påvirke på dette arbeidet. Spesielt når det kommer fram i min data at foreldre forklarer medvirkning med å endre eller forbedres. Her er det tydelig at foreldre også har forventninger om å samarbeide også på det allmenne tilbudet og ikke bare knyttet til eget barn (Stamsø, 2009), men også til å inngå i et partnerskap dere en har ulike grader av borgermakt slik Arnstein (1969) viser til. Et viktig spørsmål i denne sammenheng vil være hvordan barnehagen legger til rette for medvirkning og myndiggjøring gjennom å gi dem reell innflytelse. Hva vil barnehagen med informasjon de gir til foreldrene? Er det ferdigstilte planer og informasjon som viser til kunnskap og faglighet, for å vise at barnehagen gir et godt tilbud med god kvalitet?

9.3 Styrers og foreldre forventinger til sin rolle i det kollektive samarbeidet

Min empiri viser at styrer og foreldre har ulik opplevelse av foreldrenes medvirkning i barnehagen. Mine informanter opplever at barnehagen ikke har de store forventninger for foreldres medvirkning og opplever å ikke bli tatt med i de prosessene for det kollektive arbeidet. De uttrykker at de engasjerer seg og utføre de oppgavene som barnehagen inviterer til. Dette måtte være foreldresamtaler, foreldremøter, dugnader og andre arrangementer. De forteller at de holder seg informert om planer og aktiviteter og følger opp med ideer og utstyr når de får spørsmål om det.

Styrer uttrykker at de skulle ønske større oppslutning i det lovbestemte og kollektive arbeidet. De opplever at foreldre viser liten oppslutning på foreldremøter der fellessaker blir tatt opp og liten respons og tilbakemeldinger på årsplanen. Her peker personalet på et dilemma i samarbeidet som også foreldrene er inne på. Styrerne etterlyser mer samarbeid og engasjement fra foreldrene, mens foreldrene opplever at det er vanskelig å kunne oppnå reell medvirkning. Mine data samsvarer med det den danske undersøkelsen fra 2016 som

viser at det er ulikt syn på hvordan styrer og foreldre opplever sin rolle på medvirkning i barnehagens innhold og planer (Rådet for børns læring, 2019).

Det kan se ut som om begge parter har ønske om høy grad av medvirkning, men at dette ikke kommer helt fram i praksis. Når en ser på enkelte utsagn fra foreldrene kan en vise til Arnsteins (1969) behovsstige og foreldre retter seg mot trinn 5 og 6 der de er representert ved å holde seg informert og gjennomfører de oppgavene de får tildelt viser og ser på seg selv som en partner i samarbeidet mellom barnehage og hjem. Styrer etterlyser en større representasjon av foreldrene (Arnstein 1969) og mer samarbeid med foreldrene som partnere. Det kan virke som begge parter har ønske om å være i graden Arnstein kaller for borgermakt, der en kan være med å påvirke sluttproduktet. Det å legge til rette for å kunne påvirke tjenesten til det beste for alle barn. Men når begge parter har et ønske om høy grad av medvirkning, men ikke opplever reel medvirkning, kan en se på Stamsø (2009) sine organisatoriske betingelser og se hva som kan fremme og tydeliggjøre medvirkning i en organisasjon.

Et sentralt spørsmål i denne sammenheng vil være hva det er som gjør at det kollektive samarbeidet og medvirkning fremstår som utfordrende? Thoresen (2017) uttrykker at det er krevende å lykkes med det formelle samarbeidet, f.eks foreldrerådet. Det viser også brukerundersøkelsene fra Bergen 2019. Her kommer det fram at foreldre ikke helt vet hvordan foreldrerådet og samarbeidsutvalget jobber. Ut ifra det kan det se ut som det er behov for en avklaring eller en innføring i det kollektive samarbeidet. Dyr Dahl og Drugli (2016) trekker fram viktigheten av å få en felles forståelse og forventninger for et samarbeid og at en må jobbe aktivt for å skape kultur for dette arbeidet. Det at foreldre og styrer har en ulik opplevelse av engasjement, gir uttrykk for at det ikke er en lik forventninger til hverandre eller lik forståelse for vår felles oppgave. Foreldrene opplever at barnehagen ikke forventer så mye av dem i det kollektive samarbeidet, mens styrer i min undersøkelse forteller de skulle ønske foreldrene hadde større interesse for å samarbeide om barnehagens innhold og pedagogiske arbeid.

Samtidig uttrykker en styrer at foreldre er brukere av en tjeneste og må få det de betaler for. Dette kan være et uttrykk for at NPM- tenkningen også virker inn i barnehagens møte med foreldrene. Ser styrer på foreldre sin rolle som først og fremst bruker av barnehagens der

barnehagen skal levere en tjeneste av god kvalitet? Målet med samarbeid og foreldrenes mulighet til å medvirke ut i fra NPM er å påvirke og utvikle en tjeneste (Karlsen G. E., 2006).

NPM tanke er å møte individuelle behov for få nærhet til individet for å skape en felles tjeneste av god kvalitet (Korsvoll 2008). Det som er utfordringen er om foreldre opplever seg som kunder i et marked og medvirker som enkeltindivid. I dette kollektive samarbeidet blir rollen foreldre har som gruppe uklar, og arbeidet for å skape en felles tjeneste for alle barn blir borte (Ødegård, 1999).

Tjenesteområdene har en friere stilling til valg av metoder og det krever en sterk og profesjonell ledelse og et stort ansvar for styrer som har ansvar for å legge til rette for det kollektive samarbeidet ut i fra de rammer og mål som er satt for barnehagens arbeid (Børhaug K. o., 2017). Det kommer ikke tydelig fram i min empiri hvilken forventinger styrer har til sin rolle i dette arbeidet, men det ligger tydelige krav til styre som profesjon og leder. Som profesjon skal de ha kunnskap og være den som har ekspertisen i det kollektive arbeidet og kunne løse oppgavene på en adekvat måte (Smedby, 2011). Det er styrers rolle å lede og sette mål for et kollektivt samarbeide om barnehagens innhold og virksomhet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

9.4 Hvordan tilrettelegger styrer for medvirkning for det individuelle samarbeidet.

Mine styrer-informanter gir uttrykk at barnehagen legger til rette for samarbeid og medvirkning i samsvar med det rammeplanen beskriver. De legger til rette for god dialog med foreldrene og er tilgjengelig og tilstede for at foreldre kan ta kontakt personlig, på mail og pr telefon. Begge styrerne forteller at de har delegert det individuelle samarbeidet til barnehagelærerne på avdelingene og gjennom møtepunkter som daglig kontakt og utvekslinger, informasjon og planer, individuelle samtaler (Grythe J. o., 2002). Det blir invitert til foreldresamtaler med utveksling av erfaringer og observasjoner. I dette møtet tar en opp enkeltbarns helse, trivsel utvikling og læring. Det er egne maler som skal støtte barnehagelærer i denne samtalen og styrer gir veiledning ved behov til barnehagelærer.

Foreldre uttrykker at de er godt fornøyd samarbeidet de har med barnehagelærer. De forteller at de har daglig kontakt med personalet på avdelingen og dette gir muligheter for å utveksle observasjoner erfaringer om barnets utvikling og trivsel (Kunnskapsdepartementet, 2017). Bilder som vises på skjerm eller på nett er en dokumentasjon og observasjoner av barnas erfaringer og kan legge grunnlag for erfaringsdeling om eventuelle saker og gir

mulighet vurdere det videre arbeidet i felleskap. Foreldresamtalen er et av de tiltakene styrer og barnehagen legger opp til som møtepunkt mellom barnehage og hjem (Grythe J. o., 2002). En styrer uttrykker at det er viktig at barnehagelærer møter godt forberedt til dette møtet. Det tolker jeg som at barnehagelærer skal kunne informere og faglig begrunne sine vurderinger knyttet til barnet, ovenfor foreldrene slik som rammeplanen sier. Det vil si at barnehagelærer skal ha kunnskap til å ta foreldrenes vurderinger med i det videre arbeidet slik Rammeplanen viser til. Når barnehagelærer har en slik kompetansen vil det gjennom barnehagens systemer sikrer at foreldrene får medvirke til det videre arbeidet for barnet Det er en forventning at barnehagelærere i sin profesjon har et kompetansenivå som tilsier at de har kunnskap og erfaringer til å utføre arbeidsoppgaver som forventes i barnehagen (Irgens 2012). Det er klare forventninger til barnehagelærer og barnehage at de skal kunne tilrettelegge for et samarbeid og i de forventningene ligger det innhente informasjon av foreldre, vurdere og utarbeide plane for videre arbeid og tilrettelegging. Å være barnehagelærer innebærer å ha en allsidig kompetanse (Kunnskapsdepartementet, 2017). En barnehagelærer har som oppgave å balansere alle foreldres ønsker og lede en barnegruppe med trygghet, stabilitet og forutsigbarhet (Moe, 2020). Det vil si at styrer og barnehagelærer bør være trygg i sin rolle som profesjonsutøver i barnehagen. De må ha en faglig trygghet og tanker om hva som er det beste for barna. De må ha kunnskap om samarbeid og medvirkning for å vite hvordan legge til rette for at foreldrene skal få medvirke i dette samarbeidet.

Foreldrene er godt fornøyd med foreldresamtalene slik de er. Ut ifra det foreldrene forteller kan det virke som samtalen handler mest om informasjon fra barnehagen og i mindre grad en dialog eller en diskusjon på hva som er viktig for partene. Min empiri viser at under foreldresamtalene opplever foreldre talerett og forhandlingsrett på individnivå, når barnet blir tatt opp som tema (Stamsø, 2009). De opplever at de har innflytelse på barnets tilbud i barnehagen og får gitt uttrykk for ønsker og behov. Foreldrene gir uttrykk for at de er delaktig og gir uttrykk for egne meninger, det kan også virke som de opplever å ha mulighet til å være med og ta en beslutning på hvilket tilbud de ønsker for barnet.

En forelder uttrykker at alt ikke alltid kan være så positivt som barnehagen noen gang uttrykker. Hen savner litt å snakke om det som ikke fungerer og muligheten til å diskutere utfordringer. Da opplever hen at barnehagen gir uttrykk for at de løser oppgavene selv.

Da kan vi diskutere hvor høy grad av medvirkning foreldre har i for individuell medvirkning. Får foreldrene medvirke i foreldresamtalen eller blir de passive lyttere og som får informasjon om barnets utvikling og trivsel slik Arnstein (1969) beskriver som tredje trinn. Det kan være noen foreldre er fornøyd med denne informasjonen og har en positiv opplevelse av å være i rollen mottaker. Dette gir styrer og barnehagelærer en makt og et ansvar for at barnehagen må vurdere hvordan de løser sitt samfunnsmandat (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det er i de ulike møtepunktene barnehagen skal fremme samarbeid og medvirkning (Grythe J. o., 2002).

Det at barnehagen har et ansvar for å ta opp tema for diskusjon i foreldresamtalen kan også kobles mot en forelder som snakker om at barnehagen må være ærlige. De må kunne fortelle dersom de oppstår en sak der det er viktig å få fram flere synspunkter. Jeg vil tro at barnehagen ikke alltid har løsninger på alle situasjoner som oppstår og det kan være viktig å få i gang en kompetansedeling. Om vi får til en slik kultur for medvirkning ligger det til rette for at vi får høy grad av medvirkning. Da får foreldre være med tidlig i prosessen og begge parter deler på å løse oppgaven og finne løsninger sammen. Det å gi foreldre lov til å være med å diskutere gir foreldrekontroll, og kan knyttes til Arnstein (1969) sin begrepsstige på trinn 6 «partnerskap» der en gir brukeren mulighet til forandring, og også til å utvikle barnehagen både på individuelt nivå og på tjeneste og organisasjonsnivå (Arnstein, 1969 s. 2; Stamsø 2009 s. 151). Foreldre vil få en aktiv rolle, og foreldrerollen blir ivaretatt i et samarbeid. Det vil være med å bedre kvaliteten på tilbudet. Det kan ha betydning for barnehagelærer syn når en må ta stilling til egen og andres kunnskap og erfaringer. Gjennom slike møter kan det skje endringer i barnehagens pedagogiske arbeid (Stamsø, 2009).

Styrer gir uttrykk for at de gjør det de kan for foreldrene og prøver å tilrettelegge for ønsker. Ser en på brukers medvirkning i et maktforhold kan det virke som foreldrene gir barnehagelærer en stor del av makten og ansvaret for å gi barna et godt tilbud og gir egen rolle mindre ansvar for det videre arbeidet. Det kan vise at foreldre er opptatt av å beskytte og verne sine barn og når det gjennom informasjon fra barnehagen ser at barna trives, ikke ønsker tilføre barnehagen mer (Thuen, 2011).

9.5 Hvordan tilrettelegger styrer for medvirkning i det kollektive samarbeidet med foreldrenes arbeidsutvalg og foreldrerådet.

9.5.1 Foreldrenes arbeidsutvalg

Mine informanter uttrykker at styrers samarbeider med foreldrene skjer mest gjennom foreldrerådet og foreldrenes samarbeidsutvalg.

Rammeplanen skal sikre at det skal være et likeverdig barnehagetilbud av god kvalitet for alle barn. Et av tiltakene de rammeplanen viser til er involvering av samarbeidsutvalget i barnehagen til å være med å sette årsplanen. Dette plikter styrer å involvere foreldrene i årsplanarbeidet og legge til rette for samarbeide med hjemmet for å ivareta barnas behov for omsorg og lek (Barnehageloven, 2005).

Foreldrenes arbeidsutvalg og samarbeidsutvalget blir brukt av styrer i den store barnehage som rådgivende organ. Styrer gir saker og tema som foreldrene kan diskutere og gi tilbakemeldinger og blir benyttet som et rådgivende organ (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Hen bruker dette utvalget og til å fremme saker som hen ønsker foreldrene skal ta del i og diskutere slik som rammeplanen legger opp til. Hun inkluderer foreldrene i saker der de kan få være med å påvirke.

Styrer som jobber i en stor barnehage forteller at hen har et godt samarbeid med foreldrenes arbeidsutvalg. Foreldrenes arbeidsutvalg har faste møter og styrer mener denne gruppen er selvstendig og jobber godt. Styrer har erfaring, kunnskap og evne til å bruke foreldrenes samarbeidsutvalg og har funnet en arbeidsmetode som fungerer for begge parter (Smedby, 2011). Faste møter ser ut til å gi gode betingelser og forventninger for samarbeidet. Foreldrenes arbeidsutvalg blir sett på som en ressurs og det blir tatt med i ulike saker for å finne løsninger. Foreldre engasjerer seg, og det er lagt til rette for å dele erfaringskunnskap. Stamsø (2009) trekker fram flere betingelser som bør være tilstede for at medvirkning skal ha en hensikt. Brukervennlig informasjon som utfordrer foreldrene til meningsutveksling og erfaringsdeling. Saker som skal bedrer situasjonen og hvor makten er likt delt mellom bruker og den profesjonelle. Det vil si at alle bør få lik mulighet til å tale og alle stemmer er like viktig. For at medvirkning skal ha en hensikt må alle parter ha forståelse for oppgaven de har og vise interesse for tema og ha ønske om å være med å bidra for finne en løsning som kan være med å forbedre situasjonen. Det bør være formelle møter der en kan utveksle erfaringer som gruppe for å opparbeid en medvirkningskultur der det er høyde for å kunne dele få si sin mening, diskutere og dele sine erfaringer. Styrer må se

brukers erfaringer som en ressurs i det videre arbeidet, og må være med når en tar en avgjørelse. Det er lagt opp til møtepunkter og rammer som styrer bruker aktivt og som legger til rette for medvirkning (Grythe J. o., 2002).

Med denne formen for samarbeid viser at foreldrene har en grad av formell medvirkning. De får informasjon om oppgaver som skal diskuteres og muligheten til å gi tilbakemeldinger. Foreldrene har en stemme og blir lyttet til. Det betyr har fått muligheten til i ytre seg, og legge fram det de mener er viktig i saken. Bruker en Arnstein (1969) begrepsstige vil en plassere denne arbeidsmetoden på trinn 5, der foreldrene får representert sine meninger. De får informasjon og muligheten til å gi en tilbakemelding for foreldrene som gruppe, men det kommer ikke fram hvilken påvirkningskraft de har og hvordan de får være med å bruke sin borgermakt på resultatet.

Maktforholdet er ulikt og foreldrene får komme med råd, mens beslutningen ligger hos styrer. Skal medvirkning være på grad av borgermakt bør begge parter være tilstede og partene bør være enige i avgjørelsene og begge parter skal være en del av løsningen. Da vil borger få kontroll og større mulighet til å påvirke tjenesten. Men da må de vite hva som er mål for saken og vite hva de skal legge vekt på når de tar avgjørelser. I saken om sommerstengt barnehage kommer det fram at styrer legger vekt på «barnas beste» som argumenter for å stenge om sommeren, mens det kommer fram at det blir litt «ubeleilig og vanskelig» for foreldrene å måtte ha 2 uker bundet opp til ferie. Styrer skal være en profesjonell leder som har ansvar for å styre ut i fra de rammer som myndigheten har satt, som er «barnets beste» (Børhaug & Moen , 2014). Det er det som er utfordringen med tanken om medvirkning det er om en aktiv deltakelse av borgeren eller om det er bruker som kunde som gir uttrykk for sine meninger (Ødegård, 1999). Dette forklarer Ødegård med lille demokratiet der enkeltindivider får gjennomslag eller om det er det store demokratiet med reguleringsfaktorer som styrer valgene og at det skal fremme en felles interesse. Styrer må ta hensyn til rammer og mål for barnehagen for sine valg.

Begge barnehagene har sommerstengt barnehage og det det viser at styrer tar makten over avgjørelsen. I den store barnehagen var det opp til diskusjon i og selv om det var motstand fra foreldrene var det makthavende som fikk gjennomslag for løsningen.

Sitat foreldre

«Det ble lagt inn et forslag om 2 ukers ferie-stenging, for å begrense bruk av vikarer. For noen foreldre kan det være ubeleilig, for man blir bundet opp. Men for barna så har de mye bedre av det. Så det var en vanskelig prosess. Men jeg tror de kjempet for barns beste».

Bruker en Arnsteins (1969) begrepsstige har foreldrene en grad av legitimering der foreldrene får representert sine meninger som trinn 5 viser. Men det er uklart om det er delt partnerskap der begge parter meninger veier likt og foreldre har fått en delegert makt til å være med å ta avgjørelser.

Det kommer ikke tydelig fram om de har fått delegert makt til å gjennomføre eller om de har lik makt til å definere hva som skal legges vekt på. Rammeplanen sier foreldrenes arbeidsutvalg og samarbeidsutvalg skal være et rådgivende og kontaktskapende organ for barnehagens innhold og virksomhet. Men det er styrer som har mandatet til å ta avgjørelser ut ifra de rammer og ressurser som barnehagen har (Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette viser ut i fra Arnstein (1969) begrepsstige at foreldrene har en gradert medvirkning som viser på trinn 5. der de har muligheten til å være representert og får ytre sin mening, men de har ikke lik makt til å ta avgjørelser. Det er styrer som har det avgjørende ordet ut i fra sitt profesjon som styrer til å velge for barnas beste.

Når foreldrenes arbeidsutvalg arbeid ikke blir formalisert og tydelig er det vanskelig å vite hvordan en skal ta del i barnehagens virksomhet. Foreldre som tar rollen som foreldrerepresentant vet ikke alltid hva denne jobben innebærer og da er det viktig at styrer tar litt ledelse og legger noen rammer for dette samarbeidet. Korrespondanse på mail og telefonkontakt legger ikke til rette for gode betingelser for medvirkning (Stamsø, 2009). Det er vanskelig å forstå når en tar opp viktige saker og det er vanskelig å få til en kompetansedeling, og det er ikke med på å skape en medvirkningskultur. Det kommer fram når forelder forteller at hen har tatt opp enkelte saker, men som ikke når fram. Saken blir ikke tatt opp til vurdering og det har ikke vært noe erfaringsutveksling eller kompetansedeling som skal være med å påvirke avgjørelse.

Dette betyr at det må være noen organisatoriske betingelser for at vi skal oppnå kultur for medvirkning (Stamsø, 2009). Styrer må være aktiv og søke etter foreldrenes deltakelse til å medvirke i barnehagens virksomheter. Hen må ha kunnskap om medvirkning og vite hvordan en kan få tilgang til brukers kunnskaper og ressurser og finne systemer som fremmer foreldrenes medvirkning og samarbeid med barnehagen. Det å gi foreldrene konkrete

oppgaver og formulere problemer og bruke foreldrene til å hjelpe å løse oppgavene kan hjelpe til å få mer engasjerte og aktive foreldrene til å mene noe om barnehagens virksomhet og det pedagogiske tilbudet. Dette kan være med gi foreldrene en større rolle og mer ansvar som foreldregruppe.

Det kan de ut som at faste møter og gode rutiner på dette arbeidet, gir styrer bedre mulighet til ivaretar samarbeidet og medvirkning mellom barnehage og hjem (Kunnskapsdepartementet, 2017).

9.5.2 Foreldremøtet og foreldrerådet

Thoresen (2017) sier det er vanskelig å få foreldrerådet til å lykkes. Foreldremøter er det møtepunkter for foreldrerådet der styrer informerer om fellesinteresser og gir foreldrerådet mulighet til å bidra til barnehagens arbeid og bidra til å skape et godt barnehagemiljø (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det har lenge vært kultur for å gjennomføre foreldremøter med informasjon fra styrer og med mer informasjon på avdelingene, og muligheter for innspill fra foreldrene. Mine informanter uttrykker at det er lite oppmøte av foreldre på slike informasjonsmøter og at det er tid for endring. Gjennom foreldre sitt fravær blir styre påvirker til å tenke nytt. Det er behov for nye metoder for å tilrettelegge for medvirkning (Stamsø, 2009) legger fram betingelser for at medvirkning skal ha en hensikt og viser til nyttig og brukervennlig informasjon.

En styrer uttrykker at det er på tide å endre litt på dette møtet da hen opplever at møtet ikke har den hensikt som forventet. Styrer i den andre barnehagen forteller at de også hadde få foreldre på foreldremøtene i tradisjonell form med informasjon og valg av foreldrerepresentanter. Styrer har de senere år hatt eksterne forelesere som har snakket om ulike tema som engasjerer foreldrene, med diskusjoner i mindre grupper i etterkant. Styrer har fått positive tilbakemeldinger på at slike møter er lærerike og engasjerende. Da legger styrer til rette for at flere betingelser for medvirkning er tilstede (Stamsø, 2009). Informasjon som er brukervennlig og foreldre og barnehage syntes er viktig og interessant gjør at det blir større oppslutning på foreldremøtet. Personalet og foreldre møtes med like forutsetninger og makt og kontroll kan oppleves som likt fordelt. Ved å legge opp for erfaringsutveksling om tema i etterkant av møtet med problemstillinger som begge parter har erfaring og som engasjerer, gir mulighet for problemløsning i felleskap. Gjennom slike møter får foreldrene en

stemme som gruppe og bidrar til at foreldre opplever å få medvirke og bli brukt som en ressurs.

Ved å ta med foreldrene i prosesser for årsplanen kan en gradere deres medvirkning til borgermakt, der det er et partnerskap for å diskutere ulike tema som er viktig for barnehagens tjeneste. Partene møter som likeverdige parter og har fått delegert makt i en sak de skal diskutere og får være med å ta avgjørelser for det videre arbeidet (Arnstein, 1969). Foreldrene blir representert i arbeidet og det vil bli synlig i det videre arbeidet (Stamsø, 2009).

9.6 Foreldrenes opplevelse av kollektive samarbeid og medvirkning sett i sammenheng med foreldrerett og samfunnsmandatet.

Mine data viser at informantene uttrykker at kollektive samarbeid og medvirkning i hovedsak handler om å gi tilbakemeldinger til barnehagen om ønsket endring, forbedringer eller når de er uenige i barnehagens praksis. Det handler om praktiske løsninger for å gjøre ting bedre eller enklere, som å ha tilgjengelige spritdispenser eller uenighet om når grensen for et barn er syk og må sendes hjem.

Det er ulik oppfatning hvordan foreldrene opplever å bli tatt med i prosessen for arbeid med årsplan eller sommerlukket barnehage. Det kan tyde på at styrer er god på å informere om det arbeidet barnehagen gjør og de valgene som blir gjort ut ifra rammeplanen og egne faglige vurderinger. Dette kan være med å påvirke foreldrenes rolle i mulighet for å medvirke til det pedagogiske arbeidet.

Foreldre i min data uttrykker at de ikke opplever å være med i ulike prosesser for det pedagogiske arbeidet og at årsplanen opplever de som et dokument de skal lese gjennom og godkjenne.

Arnstein (1969) beskriver medvirkning i et maktforhold og forklarer at brukermedvirkning uten å fordele makten er meningsløs. For å ha medvirkning må flere grader i begrepsstigen være tilstede for at det skal være en reel medvirkning. Alle sider skal vurderes og alle parter skal være med i vurderingen før en tar en avgjørelse. Hvilken handlinger og adferd som er lagt i de ulike nivåene er med på å påvirke sluttproduktet (Arnstein 1969). For at bruker skal ha reel mulighet til å si sin mening må det legges til rette for at alle parter får være med fra tidlig i prosessen med å forhandle tidlig. Ikke bare få være med i sluttvurderingen og måtte

stå imot det som allerede er nesten ferdig utarbeidet (Jensen A. og Tronsvoll, 2012). Da kan det oppleves som en ikke får delta i arbeidet og medvirkning på laveste nivå der alt arbeid er utført og klart for godkjenning

En forelder mener han får liten eller ingen muligheter for å påvirke en kollektive sak som handler om feriestengt barnehage. Hen opplever at dette ikke blir fulgt opp av styrer og diskutert. Forelder opplever å ikke få mulighet til å delta i en prosess der partene får argumentere for sin synspunkter og blir en form for manipulasjon der styrer velger å ikke ta opp for diskusjonen (Arnstein, 1969).

Begge styrere uttrykker at foreldre har muligheter til å medvirke i barnehagens virksomhet og planer. Styrer i liten barnehage uttrykker: «Jeg tror ikke de skjønner at de har så stor innflytelse». Men det jeg ser i mine data er at foreldrene ikke opplever denne mulighet. Det viser seg at foreldre har stor respekt for det arbeidet som gjøres i barnehagen og er fornøyd med den tjenesten de får. Dette gjør at de kan oppleve det som vanskelig å medvirke på noe som fungerer bra. I denne sammenheng kan det se ut som foreldrene har en liten grad av medvirkning og at styrer informere om de planer og avgjørelser som barnehagen og som foreldre godtar uten å få være med i prosessen og dermed ikke fått muligheten til å medvirke (Arnstein, 1969)

Det gir bruker en liten rolle og liten gjennomslagskraft på avgjøreselen. De får en stemme, men liten eller ingen mulighet til å forhandle. Samtidig har foreldre fått en større mulighet til å velge andre barnehager som kan tilby den tjenesten de ønsker og kan bruke denne valgfriheten til å utøve sin makt. Foreldre opptre som bruker i et marked og påvirker ut i fra valg ved å handle der de får best tilbud (Børhaug K. o., 2017).

Foreldre viser at de er fornøyde med barnehagens tilbud og syntes det er vanskelig å medvirke på noe som fungerer godt. Da kan det virke som foreldre ser på sin rolle i dette delte foreldremandatet som bruker av en tjeneste og handler der de får det beste tilbudet (Børhaug & Moen , 2014)

Så hvordan ser foreldre på sin rolle i et delt foreldremandat med barnehagen. Det kan virke som de opptre mest som bruker og ser til at egne barn får et godt tilbud for oppvekst, trivsel og utvikling i barnehagen. Foreldre har mer kunnskap og større ressurser og stiller krav til om differensiering av tjenesten. Dette må de bruke gjennom sitt samfunnsmandat og

utvikle tjenesten til beste for alle barn. De skal ikke bare være enkeltindivider som gjennom behov og valg som kunde skal utvikle tilbud i barnehagen, men som borger skal være med å utvikle tjenesten som helhet (Ødegård, 1999).

9.7 Styrers har det store ansvaret for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehage og hjem

Dette kan bety at det ligger et stort ansvar på styrere for å legge til rette for medvirkning og skape en kultur for medvirkning. Det krever innsats og tid for å finne ut hvordan legge til rette for et slikt arbeid og avklare hvilke forventninger vi har til hverandre (Thoresen, 2017). NPM har gitt en større konkurranse mellom tjenestene og den har utfordret tjenesten til å samarbeide med bruker om å øke kvaliteten og bli en mer brukervennlig tjeneste.

Konkurransesituasjonen utfordrer barnehageledelsen og forsterker presset til å relaterer seg til omverden (Børhaug & Moen, 2014). Barnehagen må vise sin ekspertise, fagkunnskap, gjerne være litt eksepsjonell og ha lokal tilpasninger for å bli valgt mellom flere utøvere. De må vise til et godt samarbeid og med et felles mål for barna. Barnehagen må også vise at den er villig til å endre seg.

Ekspertise og kunnskap om medvirkning og samarbeid og ledelse på hvordan arbeide for å synliggjøre medvirkning blir en viktig oppgave for styrer. Ser vi på Stamsø (2009) sine organisatoriske betingelser viser at det krever at styrer bidrar aktivt for å utvikle et klima og må jobbe for at foreldrene blir aktive deltakere i årsplanarbeid. Et system som viser at det blir tilrettelagt for medvirkning og muligheter for erfaring- og kunnskapsdeling kan hjelpe på dette arbeidet. Foreldre uttrykker at de ønsker å være med på ulike prosesser og at de utfører de oppgavene som styrer og barnehagelærer ber dem om. Det kan bety at en del av det videre arbeidet blir å veilede foreldre i sin rolle som foreldre med delt foreldreansvar. Rapporten fra (Rådet for børns læring, 2019) uttrykker at foreldre ønsker veiledning i å styrke egen rolle i hjemmet. Dette kan trekkes videre som et behov for veiledning og støtte til foreldrene til å ta rollen som borger og vise at de har et ansvar for å medvirke i barnehagens tilbud for å utvikle et godt tilbud for alle barn i samfunnet.

Barnehagen som profesjon og tjenesteinstitutt har ansvar for å ha kompetanse og ekspertise for samarbeid og det er forventet av styrer i sin profesjon skal inneha erfaring og kunnskap om medvirkning og samarbeid (Molander A. o., 2008). Det kan tyde på at styrer må være mer bevisst hvordan jobbe med foreldresamarbeid og tilrettelegge for at foreldre skal ha

reel mulighet for å medvirke. Samtidig viser det at det er utfordrende å organisere markedet for aktiv deltakelse av foreldre som borgere og ikke bare som kunder. Når foreldre som enkeltindivider gjennom sine valg påvirker tjenesten må styrer og barnehage være en motvekt med sin faglighet, kompetanse, politiske rammer og mål for barnehagen styre (Ødegård, 1999).

Det å arbeide fram en medvirkningskultur er tidkrevende og en må ha kunnskap og ekspertise for hva medvirkning innebærer. Styrer må være bevisst og finne metoder for hvordan gjennomføre et slikt arbeid. Samtidig er det vanskelig når en opplever at foreldre velger bort møter med slikt arbeid. Her handler det om å finne tema som engasjerer foreldre og barn, sette medvirkning i et system og skape en kultur for erfaringsdeling. Både brukerundersøkelser (Bergen kommune, 2020) og Thoresen (2017) gir uttrykk for at det kollektive arbeidet i barnehagen er krevende.

Vet begge parter hva som er formål med de ulike møtepunktene og klarer vi få fram hvordan foreldre medvirker i de ulike møtepunktene. Som barnehagelærer og styrer er det en forventning om å ha kunnskap og kompetanse om samarbeid og medvirkning. Personalet i barnehagen skal vite hvordan møte de forskjellige foreldrene som de møter i barnehagen og støtte dem foreldrerollen og inviterer og involvere dem i det arbeidet som skjer i barnehage (Moe, 2020). Dette vil også innebærer at barnehagen skal bidra til at foreldrene opparbeider seg kompetanse til å kunne medvirke, og en kan stille spørsmål om barnehagen i tilstrekkelig grad legger dette grunnlaget for foreldrenes medvirkning. Klarer barnehagelærer og styrer å dele makten og involvere foreldrene til kunnskapsveksling og ser foreldrene som en ressurs slik (Stamsø, 2009) viser til som betingelser for at medvirkning skal ha en hensikt. Det å skape en medvirkningskultur der det er gode relasjoner og møtepunkter som legger til rette for erfaring- og kompetanseutveksling. Det betyr ikke alltid at de skal tilby foreldrene all tilrettelegging som den enkelte foreldre kan ønske, men ha kunnskap og være trygg i rollen som pedagog i barnehagen til å vite hva som er best for barnet og alle de andre barna og kunne argumentere for de valgene vi tar. Det bør ikke være barnehagens oppgave å løse alle i innspill foreldre kommer med. Det kan også være viktig å melde saken tilbake til foreldrene, barnehage og hjemmet kan finne løsninger sammen. Klarer en dette viser det at barnehage og hjem har et delt samfunnsmandat, der foreldre har valgt å delegere noe av ansvaret til

barnehagen, men tar ansvar ved å følge opp og medvirke på innhold og praksisen i barnehagen.

Det er ikke sagt at styrere i barnehagen gitt har erfaring og det er mange ulike foreldre med ulike erfaring og kunnskap som skal fungere i et samarbeid. Det er viktig slik som mine informanter uttrykker at det må skape trygge omgivelser og tillit og gode relasjoner mellom barnehagen og hjem. Da er de uformelle møtepunkter også viktig for å skape relasjoner, slik at vi kan få en tilhørighet og jobbe for en felles tanke og engasjement til å utvikle barnehagen (Grythe J. o., 2002).

9.8 Foreldrenes forventning til egen rolle i et delt foreldremandat

Foreldre uttrykker at de ikke har så store forventninger til egen rolle i et samarbeid mellom barnehagen og hjemmet. De ser på sin oppgave å dele informasjon om barnet for at barnehagen legge til rette for å gi barnet et godt tilbud og god oppfølging av eget barn. Foreldrene uttrykker at de fornøyd med barnehagens tilbud og føler de ikke har så mye å tilby i det pedagogiske arbeidet.

Det kommer også fram i min empiri at foreldrene opplever at de ikke har så mye å tilføre til barnehagen i forhold til det pedagogiske arbeidet og innholdet i barnehagen. Det kan virke som er fornøyd med det tilbudet barnehagen har, og dermed ikke ønsker å engasjere seg så mye i dette arbeidet. Samtidig kommer det fram at foreldre uttrykker seg når de opplever eller ser noe i barnehagen som de ikke er enige med. Det viser at foreldre med sin stemme har interesse og bidrar i et samarbeid for å skape et godt barnehagemiljø (Kunnskapsdepartementet, 2017). Men det kan også tyde på at foreldrene ikke er klar over hvilken rolle og innflytelse de er tildelt ifølge rammeplan og lovverk. Det at de har en foreldreplikt og dette kan tolkes med å følge opp barnehagen som tjeneste og involvere seg i barnehagens innhold og metoder. Det kan også virke som de muligens ser mer på seg selv som kunder der de kjøper en tjeneste, og kan klage, men at de ikke har en påvirkning på det «produktet» de kjøper. Foreldrerollen er endret og den oppleves til tider travel med en yrkeskarriere og aktiv fritid (Glaser V. , 2013), og det kan oppleves som godt å kunne gi noe av ansvaret og gi uttrykk for at andre skal løse oppgaven, da barna er store deler av dagen i barnehagen. Samtidig som de er gode på å følge opp eget barn og ønsker informasjon om eget barn og barnets trivsel i barnehagen.

9.9 Hvilken forståelse har foreldre av egen rolle og barnehagestyrer av medvirkning i samarbeid mellom hjem og barnehage, og hvordan kan dette samarbeide skape et mer kollektivt ansvar for barns oppvekst?

Mine data viser at det er utfordrende å få foreldrene med på det kollektive ansvaret for å utvikle barnehagen og for å gi alle barn et godt tilbud. Ved å se på dette i lys av mine valgte teorier viser det at vi ikke helt har nådd rammeplanens mål og forventningene for et samarbeid (Andersen, 2013) (Arnstein, 1969) og har en vei å gå.

Barnehagen har fått en større betydning for barns utdanningsløp de senere årene. Kvalitet i barnehagens innhold og barnas beste har stort fokus. Barnehagen skal gi tilbud om fysisk fostring, god ernæring, integrasjon, sosial arena, læring og gode holdninger. Den har fått en samfunnsmandat som oppdrager rolle i et samarbeid med foreldrene, og er en del av et langt utdanningsløp (Børhaug og Moe 2014).

Vider sier Rammeplanen (2017) at det er barnehagens ansvar for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehagen og hjem. Det legger et stort ansvar på styrer og ut i fra Stamsø (2009) som viser til betingelser for medvirkning, viser at styrer må ha et sterkt fokus og være en aktiv leder i dette arbeidet. For å få foreldrene aktive og engasjerte med delegert makt (Arnstein, 1969), må det tilrettelegges for gode møtepunkter (Grythe J. o., 2002) som har noen organisatoriske betingelser (Stamsø, 2009). Et system som tar ansvar for at det blir tilrettelagt for medvirkning kan hjelpe for at det blir tilrettelagt for medvirkning. Et mål må være å hele tiden arbeide for at det er en kultur for kunnskapsdeling og forståelse for at dette skal være med å utvikle tjenesten og barnas tilbud. Et eksempel på dette kan være foreldremøte med tema som engasjerte både personalet og foreldre. I dette møtet deltok flere foreldre og informasjon og kunnskapen de fikk var forståelig og engasjerende som foreldre hadde interesse. De delte sin erfaringskunnskap og barnehagen fikk gode tilbakemeldinger på denne formen for møte.

Foreldre i dag har stor kunnskap og interesse for egne barn og barns oppvekst (Glaser V. H., 1996) og ønsker at barna skal få en god oppvekst og muligheter for et godt utdanningsløp. Det kan se ut i fra min forskning at foreldre trenger en bredere forståelse for sitt oppdragermandat. Det å være foreldre med et delt foreldreansvar krever forståelse for at en har en foreldrerett, men også en foreldreplikt (FN komite, 1946) til å vise interesse for

barnehagen som en del av et utdanningsløp. De har en plikt til å involvere seg for å ta del i barnehagens innhold og pedagogiske arbeid for å være med å utvikle barnas tilbud i barnehagen. Barnehagen må også få en forståelse for at i sitt foreldremandat har de en plikt til å legge til rette for at foreldre får mulighet til å medvirke og dermed må se på sin rolle i dette samarbeidet.

Styrer og barnehagelærer gjennom sin profesjon har ansvar gjennom sitt samfunnsmandat. De skal kunne anvende kunnskap fra flere felt, samtidig som de må anvende politisk og juridisk skjønn. De skal ha vitenskapelig kunnskap som skal komme barna til gode (Molander, 2013). Barnehagelærer har et ansvar ovenfor samfunnet og foreldre når hun utøver sitt samfunnsmandat og det skal fremkomme i planer, aktiviteter og handlinger i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Konkurransesituasjonen utfordrer barnehageledelsen og forsterker presset til å relaterer seg til omverden. Foreldre kan opptre som bruker og i et marked og handler der de får best tilbud (Børhaug og Moe 2017).

Kan vi klare å få foreldre til å medvirke på Arnstein (1969) begrepsstige på trinn 7 der det er et partnerskap og hvordan må en legge til rette for et slikt samarbeid, må vi se hvordan vi klarer å legge til rette for at Stamsø (2009) sine betingelser for medvirkning er tilstede. Arnstein 1969) sier at det ikke er en utvikling dersom en ikke kommer opp på en form for grad av borgermakt og ting vil fortsette som før. Styrer og tjenesten må gi foreldrene en mer aktiv rolle til å påvirke og utvikle eget liv.

Utfordringen er å organiserer bruk av marked for å stimulere til aktiv deltakelse fra foreldre som borgere side og ikke bare som kunde. Foreldre blir det Ødegård (1999) kaller for «det lille demokratiet» der enkeltindivider gjennom sine valg har mulighet til å til å påvirke tjenesten. Men det må være en motvekt i dette. Det kaller han «det store demokratiet» som har ulike reguleringsfaktor som fremmer fellesskapets interesser. Foreldre får mulighet til å påvirke barnehagetjenesten gjennom sine behov og valg, men politiske rammer og mål for barnehagen vil styre barnehagens samfunnsmandat og barnehagens faglighet (Ødegård,1999). Konkurransesituasjonen utfordrer barnehageledelsen og forsterker presset til å relaterer seg til omverden, med har styringsdokumenter som har fokus på felles verdier og mål. Det vil utfordre og utvikle tjenesten når en bruker all erfaringskunnskap for å skape

et bedre tjenestetilbud for alle (Fossestøl 2002) og det kan være med å bidra til endring og utvikling vil beste for alle (Stamsø, 2009).

10.0 Hvor begynner og hvor ender samarbeidet?

Ødegård(2009) stiller spørsmål hvorfor det er vanskelig å engasjere brukerne på i regionalt nivå og muligheten til å påvirke tjenestetilbudet handler om hvordan en kan stimulere til aktiv deltakelse. Det kan være viktig at styrer arbeider med barnehagens samfunnsmandat som tema og i samarbeid med foreldrene, snakke om det samfunnsansvaret barnehagen har og hvordan kan vi dele dette ansvaret med foreldrene. Være åpne og ærlig om vår oppgave og se hvordan vi kan løse dette sammen med foreldrene.

Så for å se på problemstillingen og om vi kan skape en bedre forståelse av vår roller i et samarbeid. Det er viktig å avklare hvilke forventninger for å forstå og utvikle oss (Nordahl, 2000) og jobbe systematisk med dette for å utvikle demokratiske borgere som tar ansvar for fellesskapet (Karlsen G. E., 2006). Dette må være et utviklingsarbeid som aldri vil ta slutt, med som en må ha et konstant fokus på.

Referanser

- Andersen, J. o. (1996). *Mer foreldresamarbeid*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Andersen, S. (2013). *Casestudie: Forskningsstrategi, generalisering og forklaring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Arnstein, S. (1969). A ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, p.216-224.
- Audun, O. (1999). *Den politiske kommunen*.
- Barnehageloven. (2005). *Barnehageloven*. Oslo: Lov Data.
- Bergen kommune. (2020, 09). *Bergen kommune*. Hentet fra Bergen kommune: <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/brukerundersokelser-for-barnehager-og-skolersfo/barnehager/private-barnehager/brukerundersokelser-2019-for-barnehager-til-ovrige-private-eiere>
- Birkeland, C. o. (2009). *Veiledning for førskolelærere*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Blom. (2004). *Norsk barndom gjennom 150 år- en innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bukve, O. (2012). *Lokal og regional styring*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Bukve, O. (2012). *Lokal og regional styring*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Børhaug, K. o. (2017). *Politiske administrative rammer for barnehageledelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Børhaug, K., & Moen, K. H. (2014). *Politisk- administrative rammer for barnehageledelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Einar, J. (2010). *Barnehage som utdanning*. Oslo: Cappelen Dam AS.
- FN komite. (1946, 05 01). *FN*. Hentet fra FN: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/fns-verdenserklaring-om-menneskerettigheter>
- Fossestøl, K. (2021, 05 02). *Valgfrihet, styring eller dialog Om samstyring av velferdstatlig styring*. . Hentet fra Bøker: <http://books.google.com>
- Frønes, I. (1994). Barndom og barns levevilkår. I F. o. Evans, *Velferdssamfunnets barn* (s. kapitell 10). Bergen: Vigmodstad og Bjørke AS.
- Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Glaser, V. H. (1996). *Foreldrerett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gotvassli, K.-Å. (2013). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grythe, J. o. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen: muligheter og begrensinger- idealer og realiteter*. Kristiansand: Fagbokforlaget.
- Grythe, J. o. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen: muligheter og begrensinger- idealer og realiteter*. Kristiansand: Fagbokforlaget.

- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Grønning, L. o. (1984). *Foreldresamarbeid*. Foreldrerådet for skoleverk.
- Hallen, E. o. (1997). *Familiepedagogikk Oppdragelse, hva, hvordan, hvorfor*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.
- Howlett, M., Ramesh, M., & Perl, A. (2009). *Studying Public Policy*. Canada: Oxford University.
- Irgens, E. J. (2012). *Profesjon og organisasjon 4.utgave*. Bergen: Fagbokforlaget John Griegs AS.
- Jensen A. og Tronsvoll, I. (2012). *Brukermedvirkning, likeverd og anerkjennelse*. Oslo: Utdanningsforlaget AS.
- Karlsen, G. (2015). *Utdanning, styring og marked*. Oslo: Utdanningsforlaget AS.
- Karlsen, G. E. (2006). *Utdanning, styring og marked*. oslo: Universitetsforlaget AS.
- Knut Roald. (2014). *Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Korsvol, T. (2008). *Barn og barndom i velferdsstaten småbarnspolitik*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Kunnskapsdepartementet. (1996-97, 08 20). *St.melding 34 Resultater og erfaringer fra regjeringens handlingsplaner for funksjonshemmede og veien videre*. Oslo: Det Kongelige kunnskapsdepartementet. Hentet fra Regjeringen: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/st-meld-nr-34_1996-97/id191142/
- Kunnskapsdepartementet. (2008-2009, 04 30). *St.melding 41 Kvalitet i barnehagen*. Det Kongelige kunnskapsdepartementet. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/>
- Kunnskapsdepartementet. (2012-2013). *Mld. St.24 Fremtidens barnehage*. Oslo: Det Kongelige kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2015-2016). *St.melding19 Tid for lek og læring*. Oslo: Det Kongelige kunnskapsdepartementet. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20152016/id2479078/>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Kunnskapsdepartementet. (2019, 03 21). *Regjeringen*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-16-2006-2007-/id441395/>
- Kunnskapsdepartementet. (2021, 05 05). *Lov Data*. Hentet fra Lov om barnehage: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Kunnskapsdirektoratet. (2019, 04 19). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet fra Udir.no: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Mik-Mayer, J. o. (2012). *At skabe en profesjonel*. I M. J.-M. (red), *At skabe en profesjonel - ansvar og autonomi i velfærdstaten*. København: Hans Rettelse Forlag.
- Moe, R. (2020). *Barnehagelæraren si utøving av samfunnsmandatet i samarbeid med foreldre i barnehagen*. I G. o. Aasrud, *Barnehagelæreren - en verdibygger* (s. kapitell 10). Bergen: Vigmostad og Bjørke AS.

- Molander. (2013). Profesjon og studier. I M. o. Smedby, *Profesjonstudier* (s. 1 kapitell). Oslo: Universitetsforlaget.
- Molander, A. o. (2008). *Profesjonstudier - en instruksjon*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Nordahl. (2000). *Makt og avmakt i samarbeid mellom hjem og skole*. Oslo MetropolitanUniversity.
- Ringdal. (2013). *enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbok forlag.
- Ringdal K. (2014). *Enhet og mangfold*. Bergen: fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Røvik, K. A. (2007). *Trender og translasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Rådet for børns læring*. (2019, april 09). Hentet fra <https://www.xn--brns-lring-i6a4s.dk/>
- Sigrun K. Ertevåg, P. R. (2014). *Ledelse av endringsarbeid i barnehagen*. Oslo: Gyllendal Akademisk.
- Slettebø, B. o. (2012, 12 12). Brukererfaring og syn på kollektiv brukermedvirkning. *Fontene Forskning*, ss. 43-55.
- Smedby, J. C. (2011). Profesjonalisering av førskoleyrket? *Arbetsmarknad og Arbetsliv Vol 17 Nr 4*, 43.
- Stamsø, K. (2009). *Velferdstaen i endring*. Oslo: Gyldendals akademiske.
- Statistisk sentralbyrå*. (2020, 02 01). Hentet fra SSB: <https://www.ssb.no/>
- Thagaard. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder 5.utgave*. Bergen: Fagbokforlag.
- Thoresen, I. (2017). *Foreldresamarbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelens Damm AS.
- Thorsvik, J. o. (2015). *Hvordan organisasjoner fungerer 4. utgave*. Bergen: Fabokforlaget John Griegs AS.
- Thuen, F. (2011). *Kunsten å være voksen*. Latvia: Cappelens Damms AS.
- Udir*. (2019, 04 24). Hentet fra Utdaningsdirektoratet: <https://www.udir.no>
- Vedung, E. (1998). *Policy Instrumnets: Typologies and Theories*. New Brunswick, NJ: Transaction Publisher.
- Ødegård, M. (1999). *New public management og den nordiske velferdstaten/tekingen "redning eller trussel?"*. Nordisk Ministerråd. København: Nordgraf.

Vil du delta i mitt forskningsprosjekt Samarbeid mellom barnehage og hjem.

Til styrer og foreldre

Mitt navn er Hege Biskopshavn og jeg er masterstudent i studiet organisasjon og ledelse ved Høgskolen på Vestlandet. Tema for oppgaven er samarbeid mellom barnehage og hjem, og jeg vil undersøke hvilke forventninger barnehagen har til foreldrene og til samarbeid. Jeg vil se på hvordan foreldrene opplever samarbeidet og hvordan ser de på sin rolle som samarbeidspartner. Jeg vil undersøke hvordan barnehagen arbeider for å skape et godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet.

I forbindelse med oppgaven skal jeg intervjuer styrer i barnehagen og 2-3 foreldre i samme barnehagen. Jeg trenger kontakt med 2 barnehager for å undersøke hvordan de ser på samarbeid og medvirkning.

Datainnsamling vil foregå gjennom intervju og vil ta ca ½ time. Jeg vil benytte meg av intervjuer for å finne ut hvordan de ulike informantene opplever dette arbeidet, og hvilke erfaringer de har om samarbeid og medvirkning

Behandling av informasjon

Jeg vil benytte meg av lydopptak under intervjuene for å få med meg mest mulig av informasjonen som blir gitt under samtalen. Alle opplysninger vil være konfidensielle og blir anonymisert slik at det ikke skal bli gjenkjent. Det er jeg som student og min veileder som får tilgang til innsamlet data. Lydfil og annen data vil bli lagret på en forskningsserver, og vil bli slettet når jeg har hentet ut informasjon til min oppgave og oppgaven er avsluttet.

Dine rettigheter

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Du har muligheten til å få innsyn i oppgaven, og kan rette eller slette informasjon som er gitt. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Jeg vil følge de lover og regler som gjelder for personvern og forskning.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i oktober 2020

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Prosjektansvarlig Hege Biskopshavn Student ved Høgskolen på Vestlandet (HVL) på epost: (hege.biskopshavn@gmail.com) eller telefon: 970 46 266
- Veileder for oppgaven Kjersti Sande Haukedal Professor ved HVL på epost (kjersti.sandnes.haudedal@hvl.no)

Håper dere har tid og mulighet til å hjelpe meg med dette.

Jeg håper på et positivt svar på min forespørsel om deltakelse i min masterundersøkelse

Håper jeg kan få ta kontakt med deg og avtale tid for intervju. Dersom du vet at du vil hjelpe og stille til intervju, ta kontakt med meg på mail: hege.biskopshavn@gmail.com.

Med vennlig hilsen

Hege Biskopshavn

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet som handler om samarbeid i barnehagen og hjem: Jeg har fått anledning til å stille spørsmål om det er noe jeg lurer på.

Jeg samtykker til å delta på intervju, der student kan benytte innsamlet data til sin oppgave.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, oktober 2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide Styrer

Innledende spørsmål

Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Hvor lenge har du jobbet som styrer?

Hva tenker du om foreldresamarbeid?

Hoveddel foreldresamarbeid

Hvordan arbeider barnehagen for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehage og hjem?
Kan du gi noen eksempler?

Hvilke møteplasser har barnehagen for samarbeid?

Hvilke forventninger har du til de møtepunktene?

Hvordan opplever du at møteplassene fungerer? Har du noen eksempler?

Hvilken rolle har foreldrene som samarbeidspartner?

Hva tror du foreldrene forventer av deg som samarbeidspartner?

Hvilke utfordringer er det i foreldresamarbeidet og hvordan arbeider barnehagen med dette?

Hva legger du i et godt foreldresamarbeid?

Hvordan legger dere til rette for samarbeid i foreldresamtaler og foreldremøte?

Har dere utarbeidet planer, rutiner og ferdige skjema for foreldresamtaler og foreldremøter?

Medvirkning

Hva legger du i foreldres medvirkning?

Hvordan opplever du foreldres medvirkning i barnehagen?

Hvordan har foreldrene fått medvirke i barnehagens innhold og aktiviteter?

Hva gjør du for at foreldre skal få medvirke i barnehagen? Hvordan opplever du foreldrenes medvirkning når du tilrettelegger for dette?

Hvordan kan barnehagen tilrettelegge for å bedre samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet?

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Meldeskjema 256855

Sist oppdatert

09.06.2020

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Lydopptak av personer

Type opplysninger

Skal du behandle særlige kategorier personopplysninger eller personopplysninger om straffedommer eller lovovertrедelser?

Nei

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Samarbeid barnehage og hjem

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

Skriftlig erklæring på at de har fått informasjon om prosjektet og sier seg villig til å være med på dette. Jeg skal bruke lydopptak fordi det er viktig å få med små nyanser da det er opplevelsen av samarbeid som er viktig å få fram. Da kan jeg senere oppdage hva de svarer på spørsmålene og gå mer i dybden på dette. Kan være mer lyttende under intervjuet og stille oppfølgingspørsmål .

Ekstern finansiering

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Hege Biskopshavn, hege.biskopshavn@gmail.com, tlf: 97046266

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for samfunnsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Kjersti Sandes Haukedal, Kjersti.sandnes.haukedal@hvl.n, tlf: 55587066

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Foresatte

Rekruttering eller trekking av utvalget

Jeg tar kontakt med 4-6 barnehager og hører om noen vil være med på mitt studie. Den barnehagen som vil være med hjelper meg til å få kontakt med foreldre som kan bli intervjuet. Velger å kontakte en kommunal og en privat barnehage i min kommune. Ønsker 2 eller 3 barnehager som intervjugruppe. Ønsker å intervju 2 foreldre i hver barnehage. Eventuelt komme i kontakt med Fau og ha gruppeintervju med 3 foreldre/personer i gruppen.

Alder

18 - 65

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Lydopptak av personer

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?**Personlig intervju****Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger**

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 1**Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?**

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Utvalg 2

Beskriv utvalget

Barnehagen og styrer

Rekruttering eller trekking av utvalget

Kontakte barnehager i kommunen på epost og telefon

Alder

25 - 65

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 2

- Navn (også ved signatur/samtykke)

Hvordan samler du inn data fra utvalg 2?

Personlig intervju

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 2

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Manuelt (papir)

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Kontakte prosjektansvarlig

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

De kan ta kontakt med prosjektansvarlig og få tilgang til transkriberingen av intervjuet

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Maskinvare tilhørende behandlingsansvarlig institusjon

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Prosjektansvarlig
- Student (studentprosjekt)

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (kodenøkkel)?

Ja

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Opplysningene anonymiseres
- Adgangsbegrensning

Varighet

Prosjektperiode

16.03.2020 - 31.10.2020

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, alle data slettes innen prosjektslutt

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Nei

Tilleggsopplysninger

Innledende spørsmål

Hvor mange og hvor gammel er barna i barnehagen?

Hvor lenge har du hatt barn i barnehagen?

Har du erfaring fra andre barnehager?

Foreldresamarbeid

Hva tror du barnehagen forventer av deg som forelder?

Hva forventer du av barnehagen for å få et godt samarbeid?

Når snakkes det om samarbeid i barnehagen?

Hva samarbeider du og barnehagen om?

Hvordan møter personalet deg når du tar kontakt?

Hva er vanskelig å samarbeide om i barnehagen?

Møtepunkter i barnehagen

Hva snakkes om i en foreldresamtale?

Hvordan opplever du foreldresamtalen som en del av et samarbeid?

Hvordan opplever du foreldremøtene inviterer til samarbeid og medvirkning?

Hva forventer du av barnehagen som samarbeidspartner?

Medvirkning

Hva legger du i å medvirke i barnehagen?

Hvordan medvirket du sist i barnehagen?

Hvordan medvirke foreldre i barnehagen når det kommer til det å ivareta barnas behov for omsorg, lek og læring? Kan du gi noen eksempler?

Hvordan medvirke foreldre i barnehagens pedagogiske virksomhet? Kan du gi noen eksempler?

Samarbeid

Hva tenker du er et godt samarbeid mellom barnehage og hjem?

Hvordan har du deltatt i barnehagens arbeid?

Hvordan opplever du å bli tatt med i ulike prosesser og innhold i ting som skjer i barnehagen?

Hva trenger du mer av for at samarbeidet skal utvikles og bli bedre? (bli en ressurs til barnehagen)

Hva tror du skal til for å skape (mer)medvirkning og engasjement fra foreldre?

Hvordan arbeider barnehagen for å legge til rette for samarbeid og medvirkning?

Hva tror du foreldre ønsker mer av?

Hvordan opplever du barnehagen arbeider for å tilrettelegge for samarbeid? Kan du gi noen eksempler?